3 ئەو پرسیارانەی تامەزرۆی زانینی وەڵامەکانیانم

تامەزرۆی ناسینی پێغەمبەرم ﷺ

بۆچی پێغەمبەر ﷺ هێندە گرنگە بۆ مرۆڤایەتی؟ پێغەمبەرمان ﷺ بۆچی لە شاری مەککە لەدایك بوو؟ ئایا پێغەمبەرمان پەرستشی ئەنجام دەدا پێش ئەوەی ببێتە پێغەمبەر؟ بۆچی کاتێك ناوی پێغەمبەر ﷺ برا دەبێ صەلاوات بدەین؟ بۆچی پێغەمبەرمان ﷺ خوێندەواری نەبوو؟ ئایا پێغەمبەرمان ﷺ وەك پێغەمبەرانی تر موعجیزەی هەبوو؟ ئایا پێغەمبەرمان ﷺ منداڵانی خۆشدەویست؟ باشە سوننەتی پێغەمبەر ﷺ مانای چیە؟ بۆچی هێندە بایەخدارە؟ ئایا پێغەمبەرمان ﷺ لەم سەردەمەدا لە ژیاندا بوایە ددانەکانی بە سیواك پاك دەکردەوە یاخود فڵچەی ددانی بەکاردەهێنا؟

و: ئاوات عبدالله بابان

تەفسیری نوور

ئامەزرۆی ناسینی پێغەمبەرم ﷺ

ناوی کتێب: تامەزرۆی ناسینی پێغەمبەرم ﷺ

نووسەر: ئۆزکان ئۆزە

وەرگێڕ: ئاوات عبدالله بابان

تیراژ: (٢٠٠٠) دانە

نۆبەی چاپ : یەکەم

لەبەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان

ژمارە (١١٢١)ی ساڵی٢٠١٢ی پێ دراوە

مافی لەچاپدانەوەی ئەم بەرهەمە پارێزراوە

بۆ ناوەندی ڕاگەیاندنی ئارا

پەرتووکی سێیەم لە زنجیرەی

(ئەو پرسیارانەی تامەزرۆی زانینی وەڵامەکانیانم)

تامەزرۆی ناسینی پێغەمبەرم ﷺ

نووسینی

ئۆزکان ئۆزە

وەرگێڕانی

ئاوات عبدالله بابان

چاپی یەکەم

١٤٣٣ک – ٢٠١٢ز

ئەو پرسیارانەی تامەزرۆی زانینی وەڵامەکانیانم

پێغەمبەرﷺ بۆچی بۆ مرۆڤایەتی هێندە گرنگە؟ ١١

پێغەمبەرمانﷺ بۆچی لە شاری مەککە لەدایك بوو، لە شوێنێکی دیکە نەبوو؟ ١٩

ئایا پێغەمبەرمان بەرلەوەی ببێتە پێغەمبەر چلۆن دەژیا؟ باوەڕی بەچی هەبوو؟ ئایا پەرستشی ئەنجام دەدا؟ ئەگەر ئەنجامی دەدا بۆ کێی ئەنجام دەدا................................ ٣٢

ئایا کێ ئەو ناوەی دا بە پێغەمبەرﷺ؟ ئایا ناوی تری هەیە؟..٤٣

ئایا مانای (صەلاوات) چیە؟ بۆچی کاتێك ناوی پێغەمبەرﷺ برا صەلاوات بدەین؟................................ ٤٩

پێغەمبەرمانﷺ بۆچی خوێندەواری نەبوو؟................ ٥٧

بۆچی پێغەمبەرمانﷺ وەك کەسێکی ئاسایی دەنوست، برسی دەبوو، تینوو دەبوو، ماندوو دەبوو؟ ٧٥

ئایا پێغەمبەرمانﷺ وەك پێغەمبەرانی تر موعجیزەی هەبوو؟٨٩

ئایا پێغەمبەرمانﷺ چۆن هەڵسوکەوتی لەگەڵ ئاژەڵاندا دەکرد؟
ئایا ئاژەڵانی خۆشدەویست؟ ١٠٣
ئایا پێغەمبەرمانﷺ منداڵانی خۆشدەویست؟.............. ١١٣
ئایا پێغەمبەرمانﷺ شۆخی لەگەڵ هاوەڵانی دەکرد؟ ١١٩
ئایا سوننەتی پێغەمبەرﷺ مانای چیە؟ بۆچی هێندە بۆمان
بایەخدارە؟ ١٢٥
ئایا پێغەمبەرمانﷺ لەم سەردەمەدا لە ژیاندا بوایە ددانەکانی بە
سیواك پاك دەکردەوە یاخود فلچەی ددانی بەکاردەهێنا؟...١٣٣

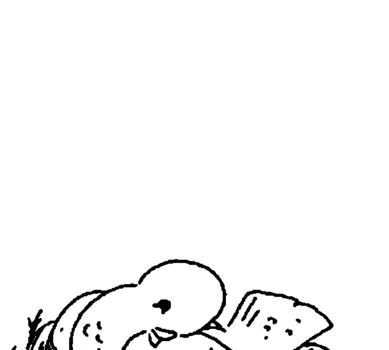

پێشەکی

پاش لە چاپدانی دوو بەرگ لە پەرتووکی (تامەزرۆی ناسینی خودام)، کە پێکهاتبوون لە وەڵامی ئەو پرسیارانەی لات گەڵاڵە بوو بوون، ئیدی ئێستاش نۆبەی زانینی وەڵامی پرسیارەکانی سەبارەت بە پێغەمبەرمانﷺ هاتووە.

ڕاستتر بڵێین؛ پاش ئەو سەرکەوتنە مەزنەی هەردوو بەرگی پێشوو بەدەستیان هێناو ئەو داواکارییە زۆرەی لەسەریان هەبوو پێکەوە لەگەڵ برادەرانی چاپخانە دانیشتین و نەخشە پلانێکمان کێشا.

بەپێی ئەو نەخشە پلانەش زنجیرەی (**ئەو پرسیارانەی تامەزرۆی زانینی وەڵامەکانیانم**) بەردەوام دەبێت.

دواتریش هەوڵدەدەین لەسەر بابەتگەلێکی وەك قورئانی پیرۆز، فریشتەکان، ژیانی پاش مردن، ئاینی ئیسلامو، بابەتی قەزاو قەدەر بدوێین...

لەم پەرتووکەی کە لەبەردەستاندایەو ژمارەی سێیەمی زنجیرەکەیە، هەوڵم داوە وەڵامی چەند پرسیارێك بدەمەوە دەربارەی پێغەمبەرمان موحەمەدﷺ، ئامانجم تەنها بریتی نییە لە وەڵامدانەوەی پرسیارەکانت و ڕەواندنەوەی تاسەمەندییەکەت.

هەندێ کەس تەنها بە هەژمارکردنی، پێغەمبەرمانﷺ وەك یەکێك لە پێغەمبەرانی دیکە کە بە درێژایی مێژوو هاتوون بۆ گرۆی مرۆڤایەتی و کەسایەتیەکی مەزنی نێو کەسایەتییە دیارەکان دەناسن.

لەحاڵێکدا ئەو، پێغەمبەری ئازیزی ئێمەیە. ژیانی ئەو، کە سەردەمەکەی خۆی و پاش خۆی کرد بە پارچەیەك لە خۆشگوزەرانی، ژیانێکە کە دووتوێی مێژوویەك بەس نیە بۆ جێ بوونەوەی.

فەرموودەیەکی ئەو، یادەوەرییەکی بچووکی تایبەت بەو، دەبێتە ڕووناکی ڕاستە شەقامی ژیانمان تاکو بەهەشت.

پاش خوێندنەوەی ئەم پەرتووکە ئومێدەوارم جێگای پێغەمبەرمانﷺ لە ژیانتدا زیاتر دیاربێت و تۆش هەست بە نزیکی زیاتر بکەیت لەو زاتە...

پێدەچێت نەتوانم مافی خۆی بدەمێ... وەلێ من هەموو دەستەواژەیەکم بەو ئومێدەوە دروستکردو هەموو ڕستەیەکم بەو ئومێدەوە نووسی...

ئومێد کردن نزایە! وەرن پێکەوە بۆ هاتنەدی ئومێدەکانمان پێکڕا بڵێین: "ئامین"!.

ئۆزکان ئۆزە

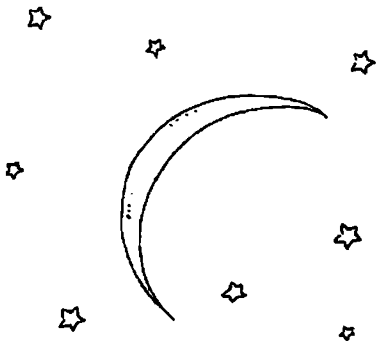

خوای گەورە دەفەرموێت:

((بەڕاستی لە لایەن خوداوە پێغەمبەرێکتان بۆ هاتووە کە لە خۆتانەو هاونیشتمان و هاوزمانتانەو، زۆری پێ ناخۆشە تووشی نارەحەتی ببن، زۆر حەز ئەکات لە خێرو خۆشیتان و، لەگەڵ موسوڵمانان بەبەزەیی‌و میهرەبانە.)) التوبة:١٢٨.

پێغەمبەر ﷺ

بۆچی بۆ مرۆڤایەتی هێندە گرنگە؟

ئێمە چاومان هەڵهێناو خۆمان لە دونیایەکی سەرسوڕهێندا دیتەوە. هەروەك چۆن هەموو پێداویستیەکانی کۆرپەیەك، بە لەدایك بوونی خۆی، بۆی ئامادە دەکرێت، ئێمەش بەهەمان شێوە هەموو پێداویستییەکمان لەم دونیا سەرسوڕهێنەدا بۆ ئامادە کراوە...

خۆرە بەنازەکەی ئاسمان لەلایەکەوە ڕۆژگارمان بۆ ڕوون دەکاتەوە، لەلایەکی دیکەوە ئەم خانە گەورەیەشمان بۆ گەرم دەکاتەوە. بەمانای ئەوەی هەم چرایەو هەم سۆپا.

کاتێك شەو دادێت، مانگ وەك مۆمێك لەنور خۆی دەردەخات و ملیارەها ئەستێرەی مرواری ئاسا لە ئاسماندا دەدرەوشێتەوە.

ئاسمان شینە، شینێکی وەها کە چاوەکانمان ماندوو ناکات، بگرە تەماشاکردنی هەستێکی خۆش دەخاتە ناخمانەوە، دەریا پڕ لە ماسییە هەمە جۆرەکانیش هەمان ڕەنگیان هەیە.

ئەو خاکەی لەژێر پێماندایە وەك کارگەیەك هەڵدەسوڕێت و لەسەر پەلی درەختەکانەوە گێلاسی شیرین، شەکرە سێو و سەدەها جۆری دیکەی میوەکان پێشکەش دەکات...

لەبەر خاتری ئەوەی بڕێك شیری شیرین و پڕ لە پرۆتین، چێلەکان لە سپێدەی بەیانییەوە تاکو لێلایی ئێوارە لە کێڵگەکاندا دەلەوەڕان.

مێش هەنگە خنجیلانەکان، لەپێناوی دروستکردنی بڕێك هەنگوین هەزارەها جار زیاتر لە پێداویستی خۆی بۆ پێشکەشکردنی بە ئێمە، تەمەنێکی خەرج دەکرد.

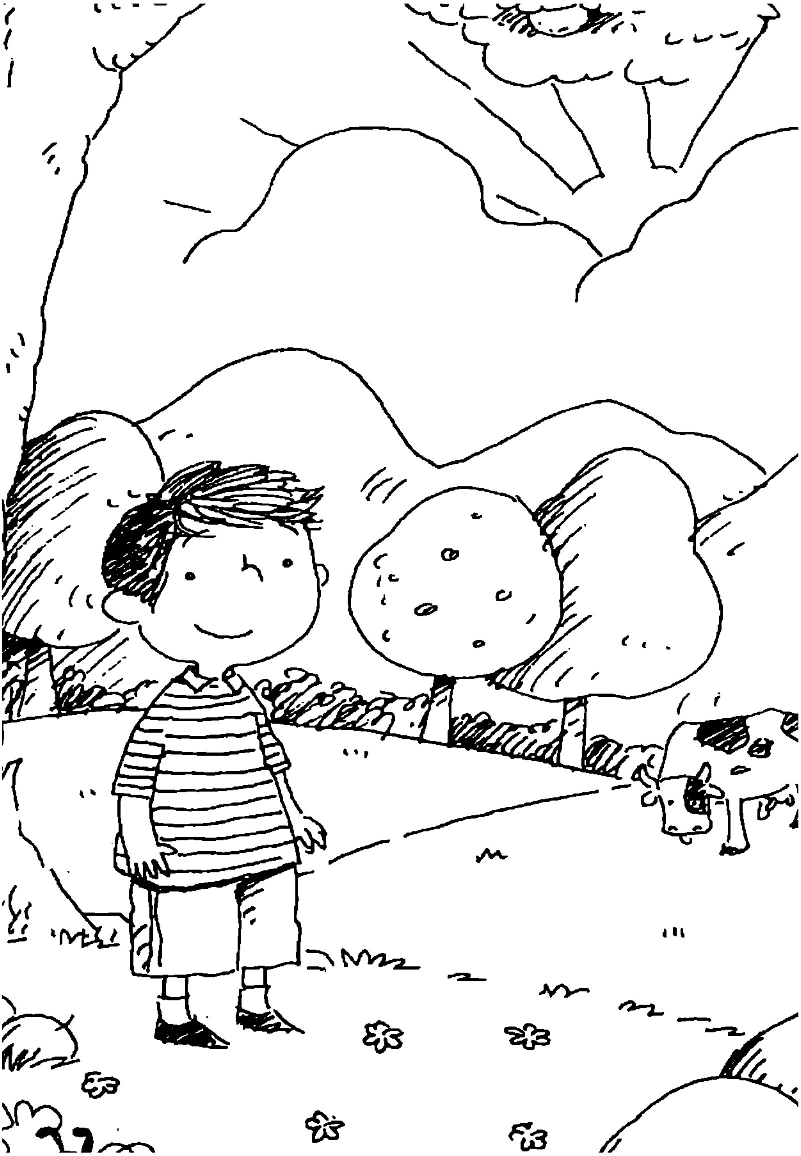

ئاشكرایە زۆر گرنگی دەدرا بە ئێمە، لەهەمان كاتدا ئێمەی مرۆڤ لە جێگەیەكی زۆر جیاوازتر لە هەموو گیانلەبەرانی تر بووین.

ئەدی باشە جیاوازیمان چی بوو؟

لەبەر چی هەموو شتێك بەدەوری ئێمەدا دەخولایەوە، دەژیان تاكو خزمەتی ئێمە بكەن.

بۆ خاتری خودا ئێمە كێ بووین؟

چ كارێكمان هەبوو لێرە؟

ئایا لە كوێوە هاتبووینە ئەم دونیایەوە؟

ئەوەی ئێمەی هێنابووە ئێرە، لەبەر چی هێنابووینی؟

ئایا لە بەرامبەر ئەم هەموو بەخشش و نیعمەت و چاكەیەدا دەبوو دەستەوسان دانیشین؟

تەنیا بە سەرسامی فیكەمان پێبدایەو پیاسەمان بكردایە، هیچ كاتێكیش دوای خواردنی (ترێ ڕەشە) پرسیارمان دەربارەی باخەوانەكەی نەكردایە؟

باشە ئەدی ئایا بەبێ وەستان بۆ كوێ دەڕۆیشتین؟

بۆچی لەدوای ماوەیەك ژیان لەسەر توێكڵی زەوی دەبوو بە ناچاریماڵئاوایی بكەین؟

بەڵێ، ئەمانە پرسیار گەلێکی گەورەو گرنگ بوون. دەبوو وەڵامەکانیان چنگ بخەین.

مامۆستایانی هەڵبژاردە

هەریەك لە ئێمە هاوشێوەی باڵندەیەك بووین لەناو دارستانی چڕی پرسیارەکاندا. ئای لە گەورەیی دارستانەکەو گچکەیی ئێمە!

وەلێ لەنێو ئەم دارستانەدا تەنانەت مێروولەکانیش ڕێبەریان هەبوو. بۆ وێنە شاژنی هەنگەکان، پێشەنگی پۆلە مەلەکان، سەرکردەی گورگە دڕندەکان.

ئایا دەگونجا تەنیا ئێمەی مرۆڤ بە بێکەس بمێنینەوە!

ئایا ئەو کەسەی ئێمەی ناردبووە ئەم دونیا قەشەنگە، ئەو کەسەی بەم جوانیە بەدیهێناوین، ئەو خودایەی بەجوانترین شێوە ڕۆزیمان دەداتێ، دەکرا بەبێ سەرپەرشتی و ڕێبەر بەجێمان بهێڵێت؟

بێگومان نەخێر!

خواوەند لەنێوانماندا نێردراوانی هەڵبژارد.

لەبری هەموومان بەناوی هەموومانەوە لەگەڵ ئەوان دووا.

هەر پرسیارێك لای ئێمە گەڵاڵە بووبێت، بەدیهێنەر وەڵامەکەی فێری نوێنەرەکان کرد.

بۆچی ئەم گەردوونەی بەدیهێنا...ئەم مانگە، ئەو خۆرە، ئەو ئەستێرانەو ئاسمانی شین، هەموو شتێکی دیکەی زەوی ئاسمانەکان.. باڵندەکان، ماسییەکان، شێرەکان، پڵنگەکان، مێش هەنگەکان، مێروولەکان..هەروەها مرۆڤەکانی بۆچی بەدیهێنا؟ وەڵامی هەموو ئەمانەی ڕاسپاردەی نێردراوەکان کرد.

هۆکاری ناردنمان بۆ سەر زەوی...

ئایا لێرەوە بۆ کوێ دەڕۆین...

هەروەها پێویستە لێرە بەچ جۆرێك بژین، چ کارێك ئەنجام بدەین و لە چ کارێك دوورەپەرێز ببین...

ئیدی ئەو نێردراوانەی کە هەر لەنێو خۆماندا هەڵبژێرابوون وەڵامی هەموو ئەم پرسیارانە فێربوون و ئێمەشیان فێرکرد.

ئێمە بەو مامۆستا هەڵبژاردانە دەڵێین" پێغەمبەر".

ئەوان بریتین لە هەڵبژێردراوانی پەروەردگار لەنێو خودی خۆمانەوە.

بەدرێژایی مێژووی مرۆڤایەتی، خودای گەورە گەلێك نێردراوی هەڵبژاردووە. ئەوان لەڕێگەی وتەو کرداری جوانی خۆیان، بەیانکردنی ئەو ئایەت و کتێبە پیرۆزانەی بەسروش بۆیان هاتبوو، مرۆڤیان بۆ جوانییەکان بانگهێشت دەکرد.

زۆربەیان گوێیان لێ ڕاگیراو بەقسەیان کرا، هەندێکیشیان پشتیان تێکرا.

ئەو مامۆستایانە لە پێناوی بەجێهێنانی ئەرکی سەرشانیان، شانیان دایە بەر هەر جۆرە نەهامەتییەك توشیان دەبوو.

زۆربەیان ئەشکەنجە دەدران. زۆرێکیان دەربەدەرکران. لەنێویشیاندا ژمارەیەکیان لەلایەن گەلەکەیانەوە خوێنیان ڕژاو کوژران (شەهید کران).

پاش تەواوبوونی ئەرکی هەریەکەیان و ماڵئاوایی لەدونیا، پەروەردگار پێغەمبەری نوێی دەنارد.

ئادەم پێغەمبەر، ئیدریس پێغەمبەر، نوح پێغەمبەر، هود پێغەمبەر، صالح پێغەمبەر، ئیبراهیم پێغەمبەر، لووط پێغەمبەر، ئیسماعیل پێغەمبەر، ئیسحاق پێغەمبەر، یەعقوب پێغەمبەر، یوسف پێغەمبەر، ئەیوب پێغەمبەر، شوعەیب پێغەمبەر، موسا پێغەمبەر، هارون پێغەمبەر، داود پێغەمبەر، سولەیمان پێغەمبەر، یونس پێغەمبەر، یەحیا پێغەمبەر، عیسا پێغەمبەر، (دروودی خودا لەسەر هەموویان بێت)... ئەمانە ژمارەیەکن لە هەڵبژێراوانی نێوانمان.

ئەوان بەندەگەلێکی چەند بەرزو پیرۆز بوون!

مامۆستا گەلێکی چەند سەربەخێر بوون بۆ مرۆڤایەتی.

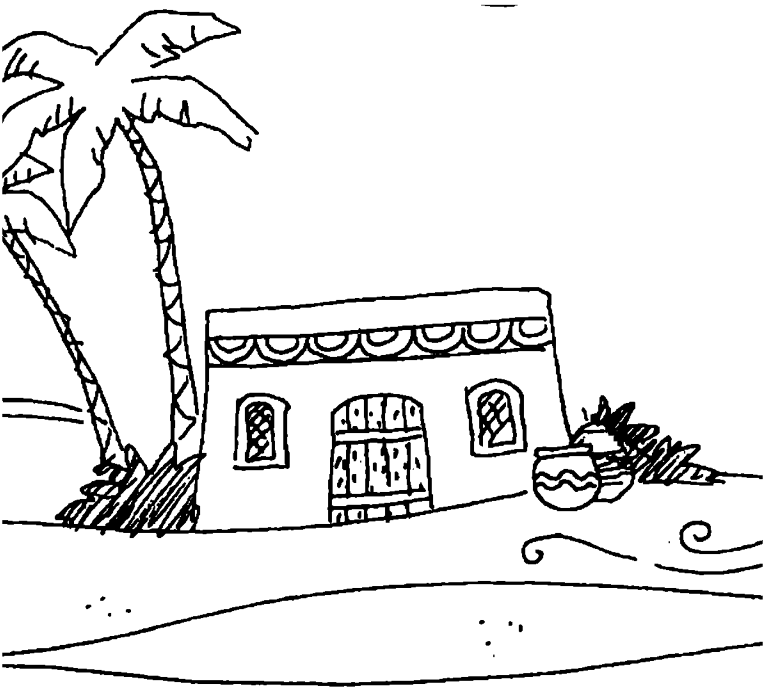

چەندین سەدە هات و تێپەڕی. خواوەند چەندین پێغەمبەری دیکەی نارد. ئەمە بەردەوام بوو تاکو هاتنی کۆتا پێغەمبەر حەزرەتی موحەممەد موستەفا (دروودی خوای لەسەر بێت).

ئەو پەیامبەری کۆتابوو کە بنێردرێت بۆ مرۆڤایەتی!

پێغەمبەرمانﷺ بۆچی لە شاری مەککە لەدایك بوو، لە شوێنێکی دیکە نەبوو؟

پتر لە پێنج سەدە تێپەڕی بوو بەسەر هاتنی پێغەمبەر (عیسا) (سەلامی خوای لێبێت) کات وەکو گەردەلوولێك هەڵیکردو زیاتر لە هەر شتێکی دیکە، زیهنیەکانی بە چینێکی ئەستوری لم داپۆشی.

ئای، مرۆڤەکان چەندە شتیان بیرچووبووەوە!

پێغەمبەر عیسا و پێغەمبەرانی پێش ئەو هەر ڕاستیەکیان ڕوون کردبێتەوە، هەر پەیامێکیان گەیاندبێت، هەر وانەیەکیان فێری مەردوم کردبێت، داپۆشرابوو بەو چینە لمینە.

هیچ کەس لەبیری ئەوەدا نەبوو، ئایا بۆچی ئەم گەردوونە دروستکرابوو...

ئەمە لەکاتێکدا گەردوون وەك پەرتووکێکی مەزن بوو...وەك پەرتووکێکی قەشەنگ کە پیت و وشەکانی بریتی بوو لە ئەتۆم و ئەستێرەکان!

وەلێ چیتر کەس لاپەڕە ناوازەکانی چاو لێ نەدەکرد.

ئایا ئەم گولانە بۆچی هێندە جوان بوون؟

ئایا ئەم میوانە بۆچی هێندە بەتام بوون؟

ئایا باڵی ئەم پەپولانە بۆچی هێندە نەخشین بوون؟

ئایا بۆچی ئەو شەوگارەی وەك پەردەیەکی تۆخ ڕۆژگار دادەپۆشێت، بە ئەستێرە دەم بەخەندەکان ڕازابووەوە؟

ئاوە بە خوڕەکان چیان دەوت؟ ئەی دەنگی ڕەشەبا؟ ئەی خوایە گیان، کێ هۆکاری ناڵەی بیابانی بۆ ڕوون کردینایەتەوە؟

بەڵێ، جیهان پێویستی بە مامۆستایەکی نوێ بوو.

مرۆڤ، لەگەڵ زۆر شتی دیکەدا مرۆڤایەتیەکەیشی لەیاد چووبووەوە.

بیرچونەکەیان کتومت وەك چاڵێك وابوو کە قوڵیەکەی بە ئەندازەی تاریکیەکەی و تاریکیەکەی بە ئەندازەی قوڵاییەکەی بێت.

ئەوەشی یەکەمجار کەوتە ناو ئەم چاڵاوە بریتی بوو لە ویژدان، دادپەروەری، ڕاستگۆیی، سۆزو میهرەبانی...

وەك (عاکیفی)[1] هۆنەر دەڵێت:

لە دڕندەییدا مرۆ گورگەکانی تێپەڕاند

بێ کەڵبە بووایە هەرکەس، براکانی دەیانخوارد!

منداڵانی بێباوك دەگریان، بێنەوایان چاو بە ئەسرین، دایکە جەرگ سوتاو ناڵەی دەگەیشتە ئاسمان، بەندەکان فرمێسکی خوێنینیان دەڕشت، وشترەکان لە ژێر باری گرانی خاوەنەکانیاندا هەنسکیان دەدا...

جیهان ڕەنگی هەتیو خانەیەکی گەورەو گرتووخانەیەکی سامناکی گرتبوو!

قامچی دەستی ستەمکاران بەبێ وەستان و وچاندان، شەقەیان لە پشتی ستەمدیدەکان هەڵدەستاند.

ماف و دادپەروەری، وەك دوو فریشتەی ئەهلی هەسارەیەکی دوور دوور بوون و لەدێر زەمانەوە ماڵئاواییان لەزەوی کردبوو...

میهرەبانی و ویژدان لەکوێ بوون؟ خودا دەیزانی چەند سەدەیە نەبینرابوون...

١- عاکیف: شاعیرێکی بەناوبانگی تورکیایە.

بەڵێ، جیهان پێویستی بە مامۆستایەکی نوێ، پێغەمبەرێکی نوێ بوو.

ئای جیهان چەندە تامەزۆرو تینوی هاتنی پەیامبەرێك بوو کە هەموو شتێکی لەبیرکراو وەبیر مرۆڤ بێنێتەوە، وەڵامی هەموو پرسیارەکانیان بداتەوە، ماهییەتیان لە هەموو خراپەیەك کە وەك چڵك و پیسی سەرتاپایانی داپۆشیبوو خاوێن بکاتەوە...

بۆچی مەککە؟

پێشینان وتوویانە: شەوگار چەند تاریك بێت، ڕۆژیش ئەوەندە ڕووناك دەبێت. لە نێوەندی ڕۆژە پڕ نەهامەتیەکانی جیهاندا، لە ساڵی (٥٧١)ی زاینیدا خۆری چاوەڕوانکراو لە کەلی شاری (مەککە)ەوە هەڵهات.

دواین پێغەمبەر چاوی بە دنیا هەڵهێنا.

لەوانەیە پرسیارێك لە زیهندا دروست بێت: باشە بۆچی مەککە؟

پێدەچێت حەز بکەیت بزانیت ئایا بۆچی لە نیوەندی بیابان و لە شارێکی وەك مەککە، کە خەریك بوو ناوی لەنێواندا نەدەما، پێغەمبەریان لەدایك بوو؟

ئەمە چەند هۆکارێکی هەیە، هەندێکیان ئێمە دەیزانین، وە لێ هەندێکی تریان تەنیا خوای گەورە دەیزانێت.

مەککە شارێکی ئاسایی بوو، وەکو هەر شارێکی دیکەی نیوە دورگەی عەرەبی. لە دامێنی زنجیرە چیاکانی (ئەبو قوبەیس)دا هەڵکەوتبوو، گەرم و وشك بوو، زەوییەکەی بێ پیت بۆ کشتوکاڵ، لایەنێکی ئەوتۆی نەبوو سەرنجی خەڵکی ڕابکێشێت بە لای خۆیدا.

بەڵام تایبەتمەندییەکی هەبوو لە هەموو شارەکانی تری جیهانی جیادەکردەوە، ئەویش (کەعبەی پیرۆز)بوو!

دایکی شارەکان

کەعبە، یەکەم مزگەوتی خودا لەسەر زەوی لە شاری مەککە بنیات نرا بوو. هەر بۆیە مەککە بە شاری شارەکان دادەنرێت. خودا لە قورئاندا بەم جۆرە باسی مەککە دەکات:

ئەم قورئانەیش کە ناردوومەتە خوار بۆت کتێبێکی پیرۆزەو باوەڕی بەو کتێبانە هەیە کە لە پێش خۆیەوە هاتوونەتە خوار بۆ پێغەمبەران، بۆیە ناردوومانە تا ئەهلی مەککەی پێ بترسێنی لە عەزابی خودا. ئەو مەککەی کە دایکانەی دێهاتەکانەو هەموو دێن بۆ زیارەتی ماڵی خودا لەوێ. هەروەها ئەوانەیش بترسێنی

کە لە دەوراندەوری مەککە دائەنیشن. ئەوانەی کە ئیمانیان هەیە بە ڕۆژی دوایی باوەڕیان هەیە بەو قورئانەو هەمیشە ئاگاداری نوێژەکانیانن و نایانفەوتێنن.)) الأنعام:٩٢.

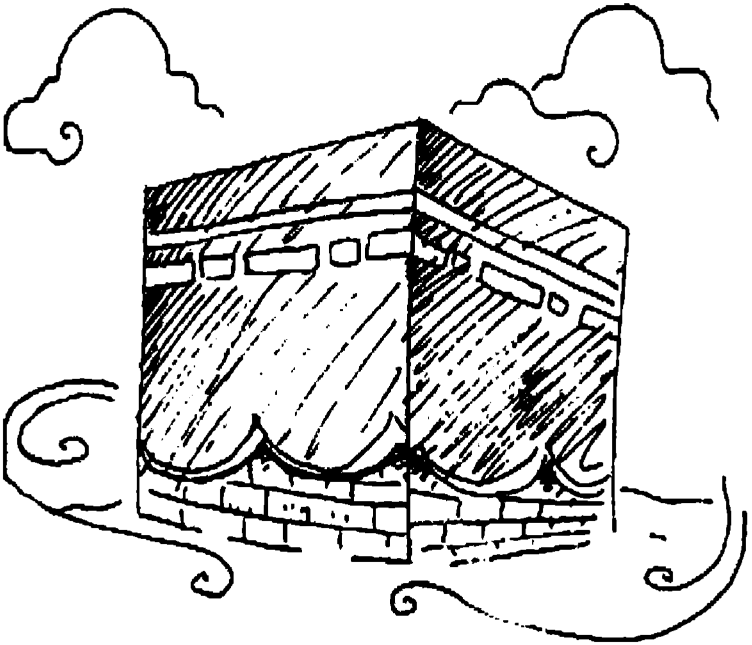

ئەو کەعبەیەی لەسەر دەستی یەکەم مرۆڤ و یەکەم پێغەمبەر حەزرەتی (ئادەم) دروستکرابوو، بە تێپەڕبوونی کات کۆن بوو بوو، داڕووخا بوو. بەڵام پەروەردگار فەرمانی بە ئیبراهیم پێغەمبەر (سەلامی خوای لێبێت) کرد بۆ نۆژەن کردنەوەو سەرلەنوێ بنیادنانەوەی کەعبەی پیرۆز.

چەند سەدە تێپەڕی.

ئـەو کەعبەیـەی کـە ئیـبراهیم پێغەمبـەر سـەرلەنوێ بنیـادی نایەوە، لەبەر دژایەتی کردنی بتەکان فـڕێ درایـە نێـو ئـاگرەوە، ئەو کەعبەیەی ئەو و بەناوی ئـەوەوە لەسـەر زەوی بنیـادنرابوو، واتـە (بیـت الله)، واتـە (مـاڵی خـودا) چـیتر بـوو بـوو بـە (مـاڵی بتەکان)!

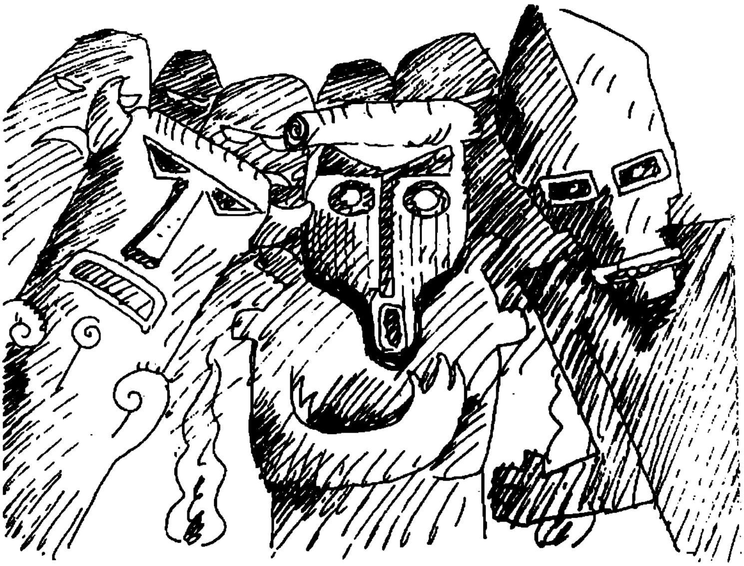

لەبەرئـەوەی خـەڵکی شـاری مەککـە شـان بەشـانی خـووە نابەجێکانیان، دەستیان دابووە پەرستنی بتەکان.

دەیانزانی خـودای تاقانـه هەیـە، وەلێ شـان بەشـانی سـەدەها بتیان لە دارو تەختە و گڵ و قـوڕ دروسـت دەكـردو پەرستشـیان بۆ ئەنجام دەدا.

بۆ بەدەستهێنانی هەر پێداویستییەك داوایان لە بتەكان دەكرد لەبری ئەوەی ڕاستەوخۆ داوا لە خودای باڵادەست بكەن!!.

لـەكاتی ترسـدا لـەبری پـەروەردگاری ڕزگاركـەر، هانایـان بـۆ بتەكان دەبرد.

هـەركات سـەفەریان بكردایـە لـەئاردو هـەویرو حـەڵوا بتیـان دروست دەكردو لەگەڵ خۆیان دەیـانبرد، كـە برسیشـیان دەبـوو ئـەو بتـەی تـاكو چـەند سـاتێك پـێش ئێسـتا دەیانپەرسـت، دەیانخوارد.

گوایە بتەكان ئەوانی لەخواوە نزیك دەكردەوە.

ئەمە لەكاتێكدا ئـەو كـارەی دەیـانكرد، تـەنیا بریتـی بـوو لـە هاوبـەش دانـان بـۆ خـوای تاقانـە ئـەو مرۆڤانـەی كەعبـەیان پڕكردبـوو لـە بتـەكان، دڵەكانیشـیان لێـوان لێـو بـوو لـەبت و هێندەی بیابان وشك و هێندەی بەرد ڕەق بوو.

كچەكان هەر بە زینـدوویی لەلایـەن باوكیانـەوە زینـدە بەچـاڵ دەكران.

مەی خواردنەوەو قوماربازی بوو بوو بەشێکی سەرەکی لە ژیانی ڕۆژانەیان...

بێ ڕەوشتی وەکو شتێکی زۆر ئاسایی لێهاتبوو لەبەرچاویان...

ئێرە تاریکترین شوێنی شەوەزەنگی نەزانی بوو.

بەڵێ! درەوشاوەترن خۆر کە زەوی لەسەرەتای دروستبوونیەوە بەخۆیەوە دیبووی لەم جێگا تاریکەدا هەڵدێت، پاش هەڵهاتنی بە ماوەیەکی کورتیش بەڕووی چاوی هەموو مرۆڤایەتیدا شەوق دەداتەوە.

خۆری هەڵهاتووی ئاسمانی شاری مەککە

کەعبەی پیرۆز هەر لەسەردەمی حەزرەتی (ئادەم)ەوە (سەلامی خوای لێ بێت) بووە نیشانگەی پەرستنی خودای تاقانە، ناسینی (الله) وەك خودای تاقانە، داواکردنی پێداویستییەکان تەنیا لە زاتی ئەو، لەکاتی ترسدا پەنابردن بۆ خوداو پاڕانەوە لەدەرگانەی ئەو، لەسەر زەوی.

مادەم گرۆی بەشەر کەعبەی پیرۆزیان پڕکردبوو لەبت، کەوایە گەر بڕیاربێت پرۆسەیەکی پاکژکردنەوە ئەنجام بدرێت دەبێت

لەهـەمان کەعبـەی پـیرۆز واتـە لەشـاری مەککـەوە دەسـت پـێ بکات.

ئالآ لە هەر جێیەك بکەوێت دەبێت هەر لەوێوە بڵند بکرێتەوە.

مەککە دایکی شارەکان بوو.

ماڵی خودا (کەعبە)، کەوتبووە ئەوێوە.

کاتێك پێغەمبەرمان موحەمەدﷺ تەمەنی پـیرۆزی گەیشـتە ٤٠ سـاڵ خـوای گـەورە فریشـتەی خـۆی حـەزرەتی (جوبرەئیـل)ی نارده لای. ئیدی بەم جۆرە ئەرکی پێغەمبەرایـەتی دەسـتی پـێ کرد. بەدرێژایی ٢٣ ساڵ ئایەتەکانی قورئانی پیرۆزی بۆ دابەزی.

پێغەمبـــەری نازدارمـــانﷺ بەیارمـــەتی خـــودای بالآدەســـت لەماوەی ئەو (٢٣) ساڵەدا، بـووە ئەنجامـدەری کۆمەڵـە کـارێکی مەزن کە هەرگیز مێژووی مرۆڤایەتی بەخۆیەوە نەیدیبوو.

کەعبـەی پـیرۆز لەبتـەکان پـاك کرایـەوە. وەك هـەمان ڕۆژی بنیادنانی لەلایەن حـەزرەتی (ئیـبراهیم)ەوە پاکـژبووەوەو بـووە ماڵی خودا لەسەر ڕووی زەوی.

لەو دڵە بەرد ئاسایانەوە تەنیا بە نیگایەکی پێغەمبەری نازدار، بە وتەیەکی ئەو، بەدەست لێدانێکی ئەو وەك کانیـاو دەتـەقین و ئاوی سازگاری ئیمانیان لێ هەڵدەقولآ.

ئەو سینە چۆڵ ئاساو وشکەڵانانە گۆڕان بە گوڵستان و باخچەی ڕازاوە.

بە تەنها وتەیەکی شیرینی پەیامبەری مەزن ئامادەبوون دەستبەرداری هەموو خوو ڕەوشتی ناپەسەند ببن.

ئەمانە کارگەلێکی ئێجگار مەزن بوون!

ئەمڕۆ خویەکی بچووك بەڵام فەنای وەك جگەرەکێشان هەرچەندە هەوڵ و تەقالای بێشوماری بۆ سڕکردنی دەدرێت، وەلێ دەبینیت سەرەڕای ئەوانە سەرکەتوو نییە!

پەیامبەری مەزن هەر بەوەوە نەوەستا ڕەوشتە ناپەسەندەکانیان پێ تەرك بکات بەڵکو لە شوێنی ئەوە خوو ڕەوشتی جوانی فێردەکردن.

ئەو مرۆڤانەی کە بەر لە چەند ساتێك کچەکانیان زیندە بەچاڵ دەکرد، بە کەمتر بینینیان لەچاو کوڕاندا لەولاوە بوەستێت، ئێستا ئیدی گرنگی دەدەن بەوەی جیاوازی نەکەن لە ژمارەی ماچکردنی منداڵەکانیاندا.

چونکە پێغەمبەرەکەی ناویان فەرمانی پێکردبوون: "کە تەنانەت لە ماچ کردنی منداڵەکانیشیاندا دادپەروەربن".

ئەو کەسانەی لەسەر پشتی ئاژەڵی زیندوو گۆشتیان لێدەکردەوەو دەیانخوارد، ئێستا ئیدی پەنا دەگرن بەخوا

لەوەی نەوەك كەمێك باری قورستر لە ئەندازەی خۆی بخەنە سەر پشتی وشترەكانیان.

مەردوم گەلێك هێندە ئالودەی مەی بوون كە گوزەی گەورە گەورەیان هەبوو پڕ لەمەی. هێندە زەبەلاح كە مەلەت تێدا بكردنایە. بەڵام بە بیستنی فەرمانی (قەدەغەبوونی مەی) دەستبەجێ گۆزەو دەفرەكانیان شكاندو هەرچی مەی هەبوو ڕشتیان. یەكەمجاری بوو جیهان ببێتە بینەری وەها ڕووداوێك. لەنێو كوچەو كۆڵانەكاندا لافاوی مەی هەڵسا...

بە زۆر دەركێشانی سامانی خەڵكی لەولاوە بوەستی، كەچی دواتر تەنانەت سامان و موڵكی خۆیانیشیان دەبەخشییە خەڵكی.

برسییەكان تێربوون، بێ جل و بەرگەكان بەرگیان بەبەردا پۆشرا.

پردی برایەتی لەنێوان هەژارو دەوڵەمەند دروستكرا.

هەموو ئەمانە كارگەلێكی مەزن بوون.

ئەو كارانە هەروەك دروستكردنی ئەستێرەكانی ئاسمان بوو لەوردە بەردی كەنار دەریا...

سەردەمانێك مرۆڤەكان بە وێنەی وردە بەردی بێ نرخ لە كوچەو كۆڵانەكانی مەككەو مەدینەدا كەوتبوون، ئێستا ئیدی

بونەتــە هــاوەڵی پێغەمبــەر. وتــەکانی ئــەو، نیگاکــانی ئــەو، بەرکەوتنــەکانی ئــەو بوونــە هــۆی گــۆڕانی ئــەو وردە بەردانــە بــۆ ئەستێرەی گەشی ئاسمان.

ئەو ئەستێرانە هاوەڵی پێغەمبەربوون.

ئێمە بەوان دەڵێین (هاوەڵان)

ئەو خۆرەی لە ئاسمانی دایکی شارەکاندا (مەککە) هــەڵهات، سەرەتا دەروونی ئەوانی ڕوونکردەوە.

پاشــانیش ڕووناکییەکــەی بەرچــاوی هــەموو دونیــای ڕوونــاک کردەوە.

ئایا پێغەمبەرمان بەرلەوەی ببێتە پێغەمبەر چلۆن دەژیا؟ باوەڕی بەچی هەبوو؟ ئایا پەرستشی ئەنجام دەدا؟ ئەگەر ئەنجامی دەدا بۆ کێی ئەنجام دەدا؟

پێغەمبەری خۆشەویستی ئێمە بەر لەوەی ببێتە پێغەمبەریش لەناو گەلەکەیدا پێغەمبەر ئاسا دەژیا. لەسەردەمێکدا کە هەموو جۆرە خراپە، نادادگەری و ستەمێك بەرجەستە بوو، پەیامبەری مەزن ژیانێکی پاك و بێگەردی وێنەی تنۆکی باران هەبوو.

هیچ جۆرە خراپەیەك ئەو زاتەی لەکەدار نەکرد. درمی نەفامی بە هیچ جۆرێك نەگەیشتە ئەو. خەڵکی و چواردەوری نزیك بوو لەناو گۆمی مەی دا مەلە بکەن وەلێ تەنیا دڵۆپێکی نەگەیشتە جستەی پیرۆزی ئەو.

ژیانێکی هێندە پاکژو سەرڕاستی هەبوو کە هەموو کەسێك پەنجەی بۆ ڕادەکێشا.

نازنـــاوی (الأمـــین– ســپاردەپارێز)یـــان لێنـــابوو. چـــونکە پێغەمبەری نازدار کەسێك بوو لە هـەموو کەسـێك زیـاتر جێگـەی متمانەی خەڵك بوو.

لەسەردەمێکدا کە سەبارەت بە گیانی منداڵە کچەکان متمانـە بـە بـاوکی کیژۆڵـەکان نـەکرێت، وەلێ (موحەمـەدی ئـەمین) بـە هەموو جۆرێك خاوەنی متمانە بوو.

هەموو کەسێك بە (أمین) بانگی دەکرد.

خودا ئەوی دەپاراست

ڕۆژانـــی کـــاری شـــوانیی پێغەمبـــەری ئازیزمـــان بـــوو. لەگـــەڵ هاوڕێیەکیدا لە جێگایەکی سەرووی شاری مەککە ڕانە مەڕەکـەی مـــامی دەلەوەڕانـــد. شـــەو داهـــاتبوو. وەك پیشـــەی هەمیشـــەیی شەوانە لە شـاری مەککـە ئاهـەنگ و ڕابـواردن سـازدەکرا. چـەند کەسانێك خەڵکییان لە دەوری خۆیان خڕ دەکردەوەو داسـتان و ئەفسانەی کۆنیان بۆ دەگێڕانـەوە. پێغەمبـەرﷺ بـە هاوڕێکـەی وت: "تۆ ئاگایەکت لە ڕانەکە بێت من دەچم سەیرێکی ئەو کۆڕی شەوانە دەکەم".

هاوڕێکەشی ئەم داوایەی قبوڵ کرد. پێغەمبەری ئازیزیشمان بەپەلەو ڕاکردن بەرەو شار کەوتەڕێ. کە نزیکی مەککە بووەوە دەنگی دەهۆڵ و هاتەو هاواری خەڵکەکەی دەبیست. دیاربوو ئاهەنگ دەگێڕن.

پێغەمبەرمانﷺ بۆ تەماشاکردنی ئاهەنگەکە لە کەنارێکەوە دانیشت. وەلێ هەر کەدانیشت خەوێکی قوڵی لێکەوت و هەر لەوێدا خەوت. هەتا سپێدەی بەیانی و هەڵهاتنی خۆر خەبەری نەبووەوە.

بەهەمان شێوە جارێکی دیکەش بە مەبەستی بەشداری کردن لە ئاهەنگێکدا ڕووی کردە مەیدانێك کە سەدای ئاهەنگ و خۆشی لێوە دەهات. بەڵام دیسان خەوێکی قوڵ و وەنەوزدان زاڵ بوو بەسەریداو خەو بردیەوە.

پاش ئەم دوو ڕووداوە جارێکی دی هەرگیز تێکەڵی گردبوونەوەو نەفامانی (سەردەمی نەفامی) نەکرد. هەرگیز بەشداری نەریتە نابەجێکانی ئەوانی نەدەکرد.

بۆ بتەکان هەرگیز..!

پێغەمبەری خۆشەویستمانﷺ لەگەڵ ئەوەی لە خوو ڕەوشتە نابەجێکانی سەردەمی نەفامی دووربوو، بەهەمان شێوە لە بتەکانیشیان دوورەپەرێز بوو.

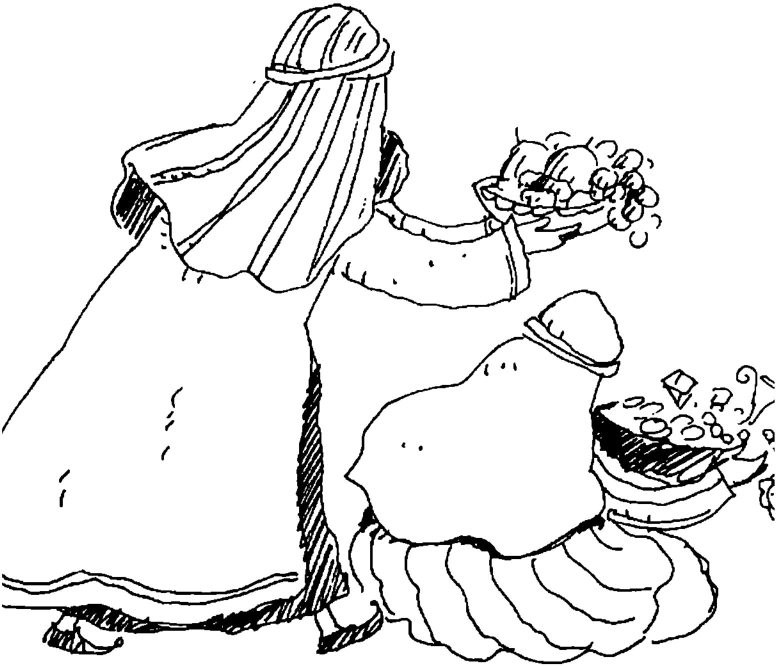

نە بە منداڵی، نە بە لاوی، نە بە ساڵانی بەر لە بوونە پێغەمبەر هەرگیز ڕێزی لە بتەکان نەگرتووە.

له پێش بتەکاندا هەرگیز نەچەمایەوە، نەیکرد بۆ جارێکیش بێت ڕووی وەرچەخێنێت و تەماشایان بکات. هەرگیز باوەڕی پێیان نەبوو.

له تەمەنی منداڵیدابوو، ڕۆژێکی جەژنی تایبەت بە بتەکان مامی و پوری ویستیان بیبەنە لای بتێکی چڵکن و ناحەز بەناوی (بوانە).

بەرامبەر بەمە پێغەمبەر بڕیاریدا کە نەچێت و وتی: نایەم!

ئەوانیش لێی قەڵس بوون. ناچاریانکرد بەڕازی بوون. وەلێ هەر کە لەبتەکە نزیك بوونەوە پێغەمبەرمان لەچاو ون بوو. گەڕان بەدویدا بەڵام نەیاندۆزیەوە. پاشان زیاتر بۆی گەڕان، لە کۆتایدا لە گۆشەیەکدا دۆزیانەوە دەبینن کە خۆی گرمۆڵە کردوەو لە ترس و بیمدا دەلەرزێت.

پرسیان: "تۆ چیت بەسەرهاتووە؟".

لە وەلامدا: "پیاوێکی سەرتاپا سپی هاتە نێوان من و بتەکەوەو پێی وتم کە لە بتەکە دوورکەومەوە!".

هەروەك پێشتریش، دوای ئەم ڕووداوە پێغەمبەری نازدارمانﷺ هەرگیز توخنی بتەکان نەکەوت، خۆشی نەویستوون و پەرستشی بۆ نەکردوون.

(حانیف)یەکان

پێش هاتنی ئیسلام لە شاری مەککەدا کۆمەڵە کەسێك هەبوون ڕوویان نەدەدا بە بتەکان، باوەڕیان پێی نەبوون و لەبەردەمیاندا کڕنوشیان نەدەبرد. ئەوان پێیان دەوترا (حانیف)یەکان.

حانیفەکان بە پێچەوانەی بت پەرستەکانەوە باوەڕیان بەخوای تاقانە هەبوو. ئەوان نمایندەی پاشماوەی ئایینی ئیبراهیم پێغەمبەر (سەلامی خوای لەسەر بێت) بوون.

گەر چی دەوران شتی لەبیر مرۆڤەکان بردبووەوە (حانیفەکان)، بە گوێرەی ئەوەی بیستبویان و فێربووبوون لە باوباپیرانیانەوە، باوەڕیان بەخودای تاقانە هەبوو.

پەرستنی بتگەلێکی بێگیان و سازکراو لە بەردو دار هەندێك جاریش حەڵوا، ترس و داواکردن لێیان بەڕای حانیفەکان کارێکی نەشیاوو مایەی کەمکردنەوەی ئاستی مرۆڤ بوو.

باوەڕیشیان بەوە هەبوو کە خوا پەیامبەرێکی نوێ بۆ گرۆی بەشەر دەنێرێت و بەتاسەوە چاو لەڕێگەی هاتنی بوون.

بەشێك لەوان بەخاتری ئەوەی لەکەدارنەبن بە چەپەڵیەکانی ئەو سەردەمە، دوورەپەرێزیان گرتبوو و لە خەڵوەتابوون.

هەندێك لە سەرچاوەکان باس لەوە دەکەن پێغەمبەری نازدارمانﷺ بەر لە هاتنی ئایینی ئیسلام بەو جۆرەی لە حانیفەکانەوە بیستبووی و فێربوو پەرستشی بۆ خودا ئەنجام دەدا. ئەگەر بەو جۆرەیش نەبێت خۆ ژیانی پێغەمبەرمان و ژیانی حانیفەکان هەمان قاڵبی هەبووە. هەروەها لە شاری مەککەدا کەسێك بەدەر لە حانیفەکان باوەڕی بە بتەکان نەبووبێت تەنها پێغەمبەری ئازیزمان بووە.

چلۆن پەرستشی ئەنجام دەدا؟

پێغەمبەری نازدارﷺ لەماوەی چەند ساڵی پێش ئەرکی پێغەمبەرایەتی تەواو شەیدای تەنیایی و خەڵوەت بوو بوو. هێندە تێکەڵی خەڵکی نەدەبوو. لەیەك لە نزیك چیاکانی مەککەدا ئەشکەوتێکی بۆ خۆی سازکردبوو. ئەم ئەشکەوتە ناوی (ئەشکەوتی حیراء) بوو، ئازیزمان زوو زوو سەردانی ئەوێی دەکرد. لەوێدا ڕووی دەکردە دەرگانەی خوداو تەنیا بیری لە زاتی ئەو دەکردەوە.

پێدەچێت بە وێنەی حانیفەکان عیبادەتی کردبێت یاخود دووریش نیە ئەو زاتەی کە هیچ کاتێك (موحەمەد) تەنیا ناهێڵێتەوە شێوازی عیبادەتکردنی بەسروش خستبێتە دڵیەوە.

دایکمان خەدیجە خاتوون بوخچەیەکی لەخۆراك بۆ دەپێچایەوە، ئەوەی لەگەڵ خۆی دەبردو چەند ڕۆژ لەو ئەشکەوتە ڕووتەن و گەرمەدا لەحزووری خودای خۆیدا دەمایەوە.

ئەم دۆخە بەردەوام بوو تاکو کاتێکی چاوەڕوان نەکراو و وادەی هاتنی سروش لەلایەن فریشتەی ئەمانەت پارێز حەزرەتی (جوبرەئیل)...

((تۆ هیچ بەتەماو هیوای ئەوە نەبووی قورئانت بخرێتە ناو دڵەوەو بخوێنرێتەوە بەسەرتاو لە زوبانی تۆوە بگا بە خەڵك، لوتف و ڕەحمی خوا بوو بۆت هات، کەواتە نەکەی هەرگیز ببی بە پشتیوانی کافران.)) القصص: ٨٦.

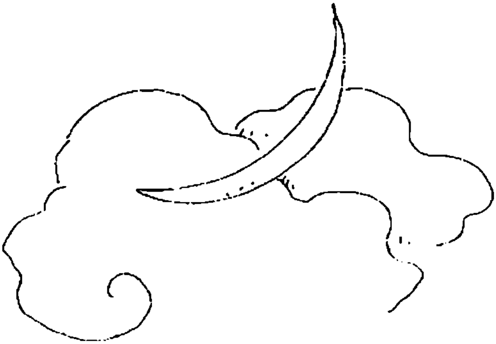

ئایا کێ ئەو ناوەی دا بە پێغەمبەرمانﷺ؟
ئایا ناوی تری هەیە؟

ڕۆژانـی دووگیـان بـوونی دایکمـان (ئامینـە خـاتوون) بـوو بـە پێغەمبـەری نـازدارەوە، دووگیانیەکـەی زۆر ئاسـایی گـوزەری دەکـرد. زۆربـەی ئـەو ئـازارو ناڕەحەتیانـەی ئـافرەتی دووگیـان دەیچێژێت لـەکاتی سـکپڕیدا، ئـەو نـەیبوو. وەلێ ئـەوەی دایکـی ئازاردەدا ئەوەبوو کە؛ کۆرپە چاوگەشەکەی کە بەم زووانە دێتـە دونیاوە بە هەتیووی لەدایك دەبێـت. چـونکە بـاوکی پەیامبـەری مەزن چەند مانگێك پێش لەدایك بـوونی وەفـاتی کردبـوو. چـەند سـاتێکی کـەم مـابوو بـۆ لـەدایك بـوونی چاوەڕوانکراو. (ئامینـە خـاتوون) خـەونێکی بینـی، لەخەونەکەیـدا داوایـان لێکـرد منداڵەکەی ناو بنێت موحەمەد، پێیان وت: "تۆ بە باشترین مرۆڤ دووگیانی.. کاتێك ئەو هاتە دونیاوە ناوی بنێ (موحەمەد)".

ئەو کەسە ئاسمانەکان و زەوی پێکرا چاوەڕوانی بوون دواجار چاوی بەدونیا هەڵهێنا. پێغەمبەری ئازیزﷺ بەهاتنی شەرەفی بەخشییە جیهان.

ئامینە خاتوون خەونەکەی بۆ باپیری منداڵەکەی (عبدالمطلب) گێڕایەوە. باپیری دڵشادو خۆشحاڵ بوو، حەوت ڕۆژ پاش لەدایك بوونی، کوڕەزای پیرۆزی لەئامێز گرت و بردی بۆ (کەعبە). لەوێ زۆر نزای کرد. قوربانی کردو گۆشتەکەی بەسەر کەسانی کەم دەرامەتدا دابەش کرد. سێ جار خواردنی دایە خەڵکی مەککە.

لەیەکێك لە میوانداریەکاندا پیاوماقوڵانی مەککە بە (عبدالمطلب)یان وت:" ئەی عبدالمطلب بۆ ئەم کوڕەزایەت ئێمەت بانگهێشت کردووە بۆ لەدایك بوونەکەی‌و ئاهەنگ دەگێڕیت، چ ناوێکت لێناوە؟".

عبدالمطلب وەڵامی دانەوە:

"ناوم ناوە موحەمەد".

ئەم ناوە لەناو گەلەکەیاندا هێندە بەکارنەدەهێنرا.

لەبەرئەوەی پێشتر زۆر ئەم ناوەیان نەبیستبوو، بۆیە (عبدالمطلب)یان ڕووبەڕووی پرسیارێکی ڕەخنە ئامێز کردەوە:

"ئەدی بۆچی لەبری ئەم ناوە، ناوی کەسێکی نێو خانەوادەکەت یاخود یەکێك لە باپیرانت لێ نەنا؟".

باپیرەی دڵخۆش بەم جۆرە وەڵامی دانەوە:

"دەمەوێت لەئاسماندا خوداو لەزەویشدا مرۆڤ پێیدا هەڵبدەن (مەدحی بکەن)".

وشەی (موحەمەد) واتە؛ کەسێك کە شیاوی مەدح و پیاهەڵدان بێت.

ناوە پیرۆزەکانی پێغەمبەرﷺ

پێغەمبەری ئازیزمان خاوەنی چەند ناوێکە، هەندێك لەو ناوانە لە قورئانی پیرۆزدا باسکراون، هەندێکی دیکەشیان بەهۆی تایبەتمەندییە ناوازەکانییەوە پێی دراوە.

ئێستاش پێم باشە وەك نموونە چەند ناوێکیان بە واتاکەیانەوە پێکەوە بخوێنین:

"أحمد" ئەو کەسەی سوپاسی خودا (حمد) دەکات!

"طاهر" پاك و خاوێن.

"طیب" خاوێن و جوان.

"رسول" نێردراوی خودا.

"عبدالله" بەندەی خودا.

"ناصر" یارمەتیدەر.

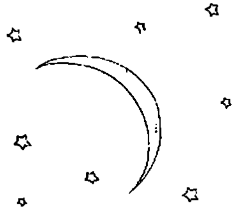

"بشير" مژدەدەر.

"سيراج" نور پەرشێنەر.

"أمين" ئاسايش دەر.

"بشرى" بەڵێندەری ڕاهاتوو.

"ذكر الله" وەبیرهێنی خودا.

"أُمي" نەخوێندەوار.

"رؤوف" زۆر بەشەفەقە.

"مصطفى" هەڵبژێراو.

"ناصح" ئامۆژگاریکەر.

"شفيق" زۆر بەشەفەقە.

"منير" ڕوناککەرەوە.

بەڵێ پێغەمبەری ئازیزمان خاوەنی ئەم ناوانەو چەندین ناوی دیکەی وەك ئەمانەیە. هەریەکێکیشیان لەوی دیکە قەشەنگترە.

لەناخی دڵمانەوە دەڵێین: "بە ئەندازەی ژمارەی ئەستێرەکان (صەلات و سلاو) لەسەر هەر ناوێکی بێت".

ئایا مانای (صلاوات) چیه؟ بۆچی کاتێك ناوی پێغەمبەر برا دەبێت صلاوات بدەین؟

بێگومان لە وتارێکی ئایینیدا ئامادەبوویت، گوێبیستی ئەوە بوویت کە وتارخوێن دوای ئەوەی ناوی پێغەمبەر دێنێت، دەڵێت:"صلی الله علیه وسلم" یاخود "علیه صلاة وسلام".

ئەوە ئیدی پێی دەوترێت (صلاوات).

هەروەها گوێگرەکانیش بەهەمان شێوە (صلاوات)دەدەن.

ئەو پەرتووك و نووسراوانەی باسی پێغەمبەری نازدارمان دەکەن، لە تەنیشتی ناوەکەوە دەنووسرێت (درودی خوای لەسەر بێت) یاخود ﷺ تاکو بیری خوێنەری بخاتەوە کە (صلاوات) بدات.

من کاتێك مندالْ بووم نەمدەزانی واتای (صلاوات) چیە، تەنیا پێم وابوو نیشانەیەکی ڕێزگرتنە لە پێغەمبەر ﷺ. بە وێنەی دەستەواژەکانی وەك "زۆر بەڕێز"، "ڕێزدار"، "مەزن"، "پایەدار"..... هتد.

وەلێ لەپاشان فێربووم کە (صلاوات) گەلێك واتای جیاوازتری هەیە چونکە واتای زۆر قوڵی هەبوو. پێش هەموو شتێك (صلاوات) جۆرێکە لە (دوعا).

(صلاة)، وشەیەکە کە واتای (دوعاو میهرەبانی) تێدا بەدی دەکرێت. (صلاة)یش کۆی (صَلاة)ە. واتە وەك ئەوەی بڵێین؛ "دوعاکان، ڕەحمەت و میهرەبانیەکان".

(صلاوات)دان دوای هێنانی ناوی پێغەمبەر واتای ئەوەیە کە لای پەروەردگارمان نزا دەکەین و لە خەزێنەی بێسنووری میهرەبانی ئەوەوە داوای میهرەبانی بۆ پێغەمبەرەکەمان دەکەین.

دەڵێین:"ئەی پەروەردگار هەمیشە سۆزو میهرەبانی و بەرەکەتی خۆت بڕژێنە بەسەر پێغەمبەرماندا".

ئەو پێغەمبەری ئێمەیە.

ڕووناکی چاوو ناخمانە.

ئەو چاکەیەی ئەو لەگەڵ ئێمەی کردووە، لەگەڵ هیچ کەس نەکراوە. تۆش بەسۆزو میهرەبانی خۆت ئەو دابپۆشە!

ئێمە توانای ئەوەمان نیە دیارییەکی شیاو پێشکەشی ئەو بکەین. پەروەردگار خۆت پێی ببەخشە!

بەڵێ، (صلاوات) نزایەکی لەم جۆرەیە.

ئایا بۆچی (صلاوات)دان هێندە گرنگە؟

کۆمەڵێك وشەو دەستەواژە هەن پێویستە مرۆڤ تەماشای فەرهەنگێك بکات یاخود لەکەسێکی شارەزا بپرسێت بۆ زانینی واتاکانیان. چونکە مرۆڤ شتەکانی بیردەچێتەوە...(وەفا) یەکێکە لەو وشانە.

ئەمڕۆ بیرم لە وشەی (وەفا) دەکردەوە، بەڕاست واتای (وەفا) چییە؟

وەڵێ نەمتوانی پێناسەیەکی دروستی لە مێشکمدا بۆ ڕێك بخەم. مێشکم خستە لایەکەوەو بەپەلە چوومە لای گەورەترین فەرهەنگی نێو کتێبخانەکەم. تومەس وەفا واتە: بەردەوام بوون لە خۆشەویستی، پەیوەست بوون و ڕاستگۆیی، هەمیشە خۆشویستنی خۆشەویستەکەت، هەمیشە پەیوەست بوون بەکەسی پەیوەستەوە، هەمیشە ڕاستگۆبوون.

وەفا مانای (بەڕاستگۆیی شوێن پێ هەڵگرتنی ئەو کەسەی شوێنی کەوتوین)ی هەبوو.

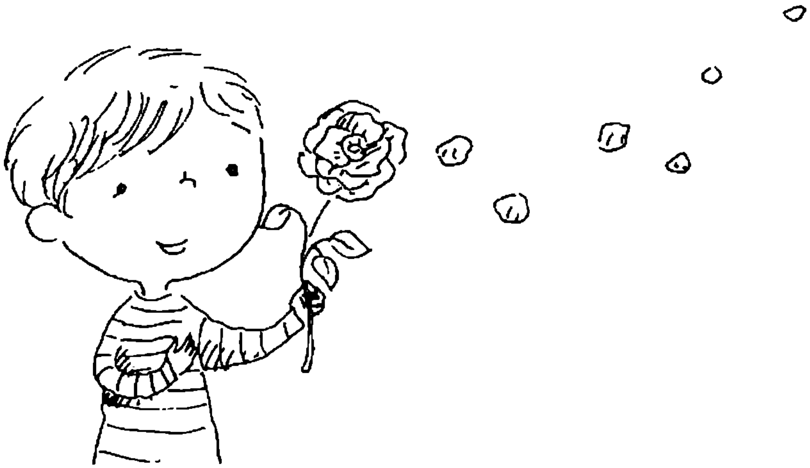

(صلاوات)دان لەسەر پێغەمبەر دوای ناوهێنانی پێش هەموو شتێك پێویستیەكی وەفایە بەرامبەر بە ئەو ﷺ...

سەدای هەر صلاواتێك لە زارمانەوە بەرزدەبێتەوە خۆشەویستی، پەیوەست بوون و ڕاستگۆیمان بۆ ئەو دووپات دەکاتەوە.

درووددان لەسەر گیانی ئەو دوای بیستنی ناوی، یاخود خوێندنەوەی، واتە "ئەی پێغەمبەری خودا ئێمە تۆمان لەیاد نەچووە!".

"تۆ، ئەو نەهامەتیانەی تۆ لە پێناوی ئێمەدا چەشتت، ئەو ئیسلامەی تۆ بۆت هێناین و ئەو ئیمانەی فێرت کردین، هەرگیز لەیادمان نەچووە. هەرکاتێك ناوی تۆ ببیستین دروود لەسەر گیانی پیرۆزت دەدەین. وابەستەبوونیشمان هەر بە تۆوەیە!

هەرکاتێك ناوی پیرۆزت دەبیستین، خۆشەویستی تۆمان وەبیردێتەوە و بە وتنی صلاواتیش خۆشەویستییەکە دەچەسپێنین."

ماوەی ئەو چەند سەدەیەی بە وێنەی چیای سەخت کەوتووەتە نێوانمان، بە پشتی دەستمان پالی پێوە دەنێین و لەناوی دەبەین..

زارمان هەردەم دروود لەسەر گیانی پیرۆزت دەدا.

تۆمان زیاتر لە هەر کەسێك خۆشدەوێت!

ئەرێ باشە پێغەمبەر صلاواتدانی ئێمەی پێدەگات و دەیبیستێت؟

لەهەر جێگەیەکدا بین کاتێك صلاوات دەدەیت بێگومان بە پێغەمبەری ئازیزمان دەگەیەنرێت. ئەمە لەگەڵ ناوی ئەو کەسەی کە صلاواتی داوە..

پەیامبەری نازدار لە فەرموودەیەکی پیرۆزدا دەفەرموویت:

"صلّاوات و سەلامم لەسەر بدەن. ئێوە لە هەر کوێیەك بن صەڵات و سەلامەکەتان دەگاتە من".

ئەمەش یەکێکە لە لایەنە باش و سوودبەخشەکانی درووددان. ئێستا بیربکەرەوە! تۆ صلّاوات و سەلامت داوە لەسەر پێغەمبەری نازیز، بە ئیزنی خودا یەکبینە پێی دەگات. ئەویش صلّاواتی تۆ قبوولّ دەکات. بەم جۆرەش تۆو پێغەمبەری خودا سەلامتان لەیەکتر کردووە.

ئێستا دەڵێی چی! وەرە با پێکەوە صلّاوات بدەین:

"اللهم صَلِ على سَيدنا محمد وعلى آلهِ وأصحابهِ أجمَعين".

"پەروەردگارا! درووودو میهرەبانی خۆت بڕژێنە بەسەر گەورەمان حەزرەتی موحەمەد وگشت ئەندامانی خێزانەکەی و یارو یاوەرانیدا".

بۆچی پێغەمبەرمانﷺ خوێندەواری نەبوو؟

یەکێك لە تایبەتمەندیەکانی پەیامبەری ئیسلام (أُمِّي) بوونی بوو. ئایا دەزانیت (أُمّي) واتای چیە؟

ڕاوەستە، بەرلەوەی مانای (أُمّي)یت بۆ ڕوون بکەمەوە بەسەرهاتێکی خۆمت بۆ باس بکەم:

لەکاتی سەربازیمدا ڕۆژێکیان فەرماندە فەرمانیدا هەموو سەربازەکان لە شوێنێکدا گرد ببنەوە. ئێمەش کۆبوینەوەو پۆل پۆل ڕاوەستاین.

فەرماندە چووە شوێنێکی بڵند پرسی:

"لەنێوان ئێوەدا کەسی نەفام هەیە؟ ئەگەر هەیە با هەر ئێستا هەنگاوێ: بێتە پێشەوە!"

بۆ هاوڕێکانم نازانم، وەلێ خودی خۆم زۆر سەرم سوڕما بەوە. ئەوە چ جۆرە پرسیارێك بوو؟

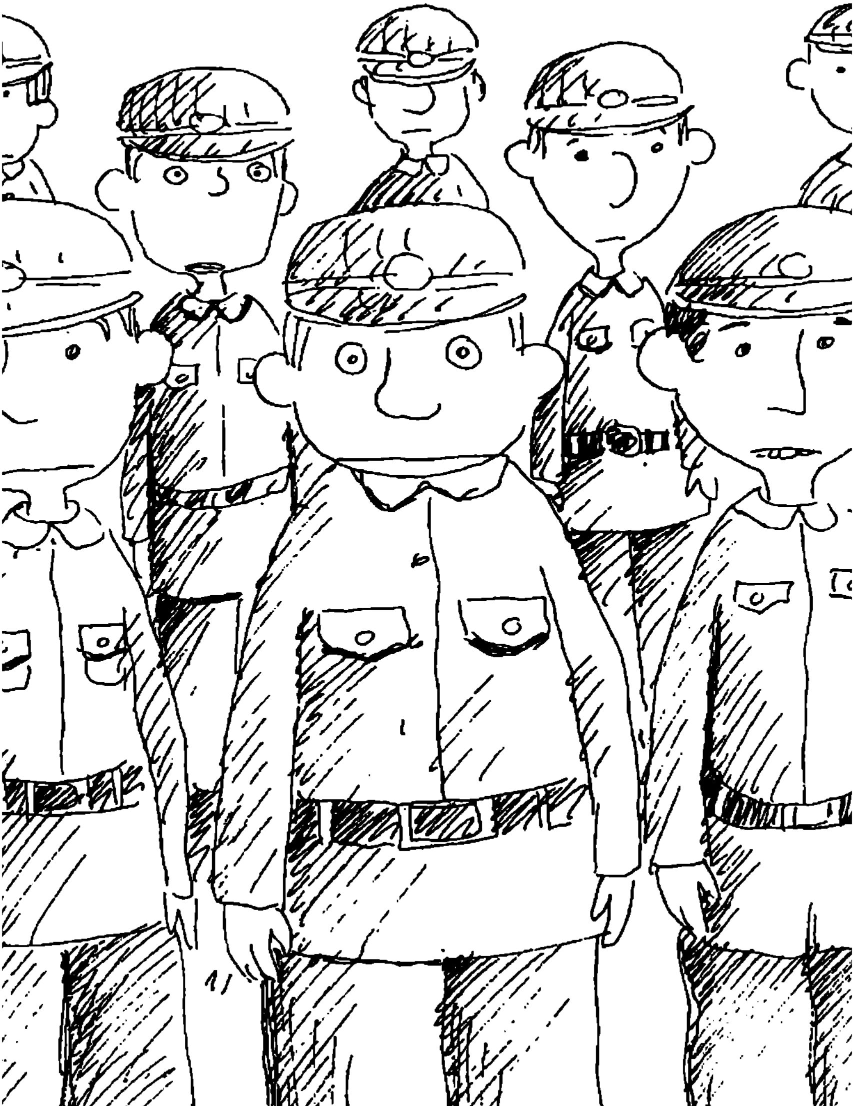

ئەگەر لەنێوانماندا کەسێکی (نەفام) هەبوایە—لەبەرئەوەی نـەفام و نەزانــە— پــێش هــەموو شــتێك نەیــدەزانی خــۆی نەفامــە. لەبەرئەوەشی نازانێت (نـەفام)ە، کەواتـە نایەتـە پێشـەوەو بڵـێ (من نەفامم!)!.

ئەدی ئەو مەرجانـە چـی بـوون پێویسـتبوو هـەبن لەکەسێکدا تاکو فەرماندە، ئەو بە (نەفام) هەژمار بکات؟

بەڕای ئەو چ شتێکمان نەزانیبایە (نەفام) دەبووین؟

ئەگەرچـی بەرامبـەر بـەو شـتانەی نەمانـدەزانی چـەندین قـات زانیاریمان هەبوایە لەبواری تردا، دیسان لە دەسـتەی (نـەفام)ان هەژمار دەکراین؟

فەرمانــدە ســاتێك چــاوەڕوانی کــرد، پاشــان چــەند جــار پرسیارەکەی دووپات کـردەوە، "لـەنێوان ئێـوەدا کەسـی نـەفام هەیە؟ ئەگەر هەیە با هەر ئێستا هەنگاوێك بێتە پێشەوە!".

هیچ کەسێك نەچووە پێشەوە.

لەڕاستیدا من خودی خۆمم لەزۆر بابەتدا بـە (نـەفام) لەقەڵـەم دەدا. چون ئێستاش شتێکی وا لە بابەتەکە نەگۆڕاوە! ئێستاش لە گەلێك بابەتدا نەفامێکی ڕووتم!

پێشم وایـە هـەر بـەو جـۆرە بـەردەوام دەبێـت...ئەوانـەی کـە نایزانم هەردەم ژمارەیان زیاتر دەبێت لەوانەی دەیانزانم.

لەبەر خۆمەوە وتم: "گوایە پێویست نیە هەر ئێستا من هەنگاوێك بچمە پێشەوە ! خۆ من نەفامی چاکم..

لەسەروبەندی ئەوەدا بووم هاوار بکەم "فەرماندە، من نەفامم"و بچمە پێشەوە، لەپڕ بەدەنگی بەرزی فەرماندە لەشوێنی خۆمدا چەقیم.

"واتە هیچ نەفامێك لەناو ئێوەدا نیە؟ هەمووتان خوێندن و نووسین دەزانن؟ ئەدی نەخوێندەوارتان تێدا نیە؟

ئاااای! کەواتە ئەو نەفامەی کاتژمێرێکە فەرماندە باسی دەکات و داوا دەکات بێنە دەرەوە، مەبەستی نەخوێندەوار واتە (أُمّي)ە.

باشە، بەڵام (أُمّي) شتێکەو نەفام شتێکی دیکەیە گیانەکەم!

هەروەك چۆن نەخوێندەواری کەسێك نیشانەی نەفامی کەسەکە نیە، هەرواش خوێندەواری کەسێك نیشانەی زانایی کەسەکە نیە.

بۆ نموونە فەرماندەکە لەگەڵ ئەوەی (أُمّي) نەبوو، وەلێ سەبارەت بە مانای (نەفام) بە نەفام و نەزان دادەنرێت.

(أُمّي) واتە کەسێك نەخرابێتە بەر خوێندن، نەبووبێتە قوتابی هیچ کەس و نووسین و خوێندنەوەش نەزانێت.

(أُمّي)یەتی پێغەمبەری نازداریشمانﷺ لەم جۆرە بوو.

ئێستا با بێینەوە بۆ لای پرسیارەکەت:

باشە بۆچی پێغەمبەرمانﷺ (ئومی) بوو؟

بۆچی خوێندەواری نەبوو؟

ئەگەر خوێندەواری هەبایە باشتر نەدەبوو؟

أمي

بەر لە بەخشرانی ئەرکی پەیامبەری بە پێغەمبەری ئازیزمانﷺ، ژمارەی ئەو کەسانەی خوێندەواریان هەبوو لەشاری مەککەدا ١٥-٢٠ کەس دەبوون. لەبەرئەوە خوێندنەوەو نووسین جیاکارێکی دیاربوو بۆ ئەو سەردەمە.

پێغەمبەرمانﷺ خاوەنی وەها تایبەتمەندییەك نەبوو. هەموو کەسێك لای ئاشکرابوو کە ئەو نەخوێندەوارە.

هەر بۆیە دوای هاتنی (نیگا) بۆ پێغەمبەر و خوێندنەوەی ئایەتەکانی قورئان، بێباوەڕەکان هەموو جۆرە ڕێگەیەکیان بەکاردەهێنا بۆ بەدرۆخستنەوەی.

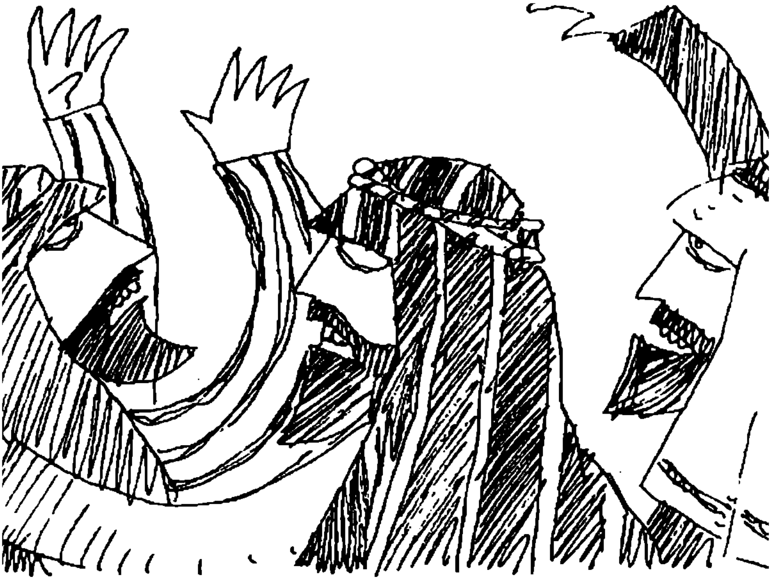

حاشا! پێیان دەوت"درۆزن" سەد هەزار جار حاشا! پێیان دەوت"سیحرباز" ملیۆنێك جار حاشا! پێیان دەوت "شێت"...

گەلێك بوختانی جۆراوجۆریان بۆ هەڵدەبەست وەلێ ئەوەندە دڵنیابوون لە نەخوێندەواریەکەی، هەرگیز نەیاندەتوانی بڵێین:"کتێبی مەسیحی و جولەکەکانی خوێندووەتەوەو فێربووە".

یەکێك لە حیکمەتە گەورەکانی نەخوێندەواری پەیامبەری مەزن، بریتی بوو لە نەهێشتنی هەر جۆرە گومانێك دەرهەق بە قورئانی پیرۆز!

بڕوانە خوای گەورە ئەم حیکمەتە چلۆن باس دەکات لە قورئاندا:

((تۆ خۆت لەوانە نەبووی کتێب بخوێنیتەوەو بە دەستی ڕاستیشت کتێبت لەدەمی کەسەوە نەنووسیوەتەوە. ئەگەر خوێندەوارو بنووس بوویتایە بتتوانیایە بخوێنیتەوەو بنووسی، بەتاڵوێژەکان بەڵگەیان دەسگیر ئەبوو بۆ گومانیان لەوەدا کە قورئان فەرموودەی خوایە.)) العنکبوت: ٤٨.

پێغەمبەری سەروەرﷺ هەروەك چۆن پێش هاتنی ئیسلام (ئومی) نەخوێندەوار بوو، دوای بوونە پێغەمبەریش بە هەمان شێوە مایەوە. بەدرێژایی ٢٣ساڵ نیگای بۆ دابەزی.

بەتایبەت پاش کۆچ کردنی بۆ (مەدینە)، نزیکەی (٥٠) نووسەری نیگا پەیدابوون. ئەم هاوەڵانە کە خوێندنەوەو نووسینیان دەزانی هەردەم لەگەڵ پێغەمبەری ئازیزماندا بوون.

هاوەڵانی لە خزمەتیدا ئەو ئایەتانەی حەزرەتی (جوبرەئیل) دەیهێنان دەیاننووسییەوە و لەبەری دەیانگرتەوە.

خوێندنەوەو نووسین لای ئەوان هەر بەوەوە نەوەستا، بەڵکو پێغەمبەرﷺ نامەی پێ دەنووسین بۆ پادشایانی وڵاتانی دیکەو نامە هاتووەکانیشی پێ دەخوێندنەوە.

کاتێك کۆچی کرد بۆ مەدینە لەنێوان خەڵکی مەدینەدا نزیکەی دە کەسێ خوێندەوار هەبوو، بەڵام پاشان ئەم ژمارەیە چەندین جار لە دەوری پێغەمبەردا ﷺ زیادی کرد.

بێگومان لە بارودۆخێکدا چەندین کەس فێری خوێندەواری دەبوون، پێغەمبەریش ﷺ دەیتوانی فێری خوێندەواری ببێت.

بەڵام هەروەك سەرەتا چۆن نەیدەزانی، دواتریش هەر بەو جۆرە فێرنەبوو. بەم جۆرەش دەرگای هەڵبەستنی بوختان و قسەی بێ بنەما بۆ هەمیشە بە داخراوی مایەوە...

نەخوێندەوار بەڵام پێغەمبەر

خودا هەرگیز بواری نەدا نێردراوەکەی ببێتە قوتابی هیچ مرۆڤێکی دیکە قایل نەبوو بە چۆکدادانی لەبەردەم مرۆڤێکداو فێربوونی خوێندن و نووسین لە کەسێکی دیکەوە.

پێغەمبەرمان نەخوێندەوار بوو وەلێ لەهەمان کاتتدا نێردراوی پەروەردگاری جیهانیان بوو. لەگەڵ ئەوەشدا دواین پێغەمبەر بوو. دواین و بەرزترین پلەی پلیکانەی پێغەمبەرایەتی بوو.

کەس حەدی ئەوەی نەبوو ببێتە مامۆستای ئەو، ئوستادی ئەو، فێری بکات...

هەرچیەك پێویست بووایە خودا بۆ خۆی فێری دەكرد.

كەسێك لەلایەن فریشتەیەكی پایەبەرزی وەك حەزرەتی (جوبرەئیل)ەوە هەواڵ و زانیاری و ئایەتەكانی قورئانی پێ بگات بێگومان پێویستی بە خوێندنەوەی نووسینی مەردوم نیە.

بەڵێ یەكێكی دیكە لە حیكمەتەكانی نەخوێندەواری پێغەمبەرمانﷺ ئەوەبوو...

ئەو نەدەكرا پەرتووكی نووسەرانی سەر زەوی بخوێنێتەوە. خۆ پێویستیشی بە خوێندنەوەی ئەوان نەبوو. وەلێ دوو پەرتووك هەبوو كە هیچ كەسێك نەیدەتوانی هێندەی ئەو بەباشی بیخوێنێتەوە، لێی تێ بگات و بۆ خەڵكیشی ڕوون بكاتەوە.

یەكێك لەو دوو پەرتووكە قورئانی پیرۆز بوو. ئەوی دیكەش پەرتووكی گەردوونە؛ ئەو پەرتووكەی كە هەر لەو ڕۆژەی چاومان بە دونیا هەڵدێنین دەبینە بینەری نەقاشیە ناوازەكانی و ڕستە سەرسوڕهێنەرەكانی نێو لاپەڕەكانی ئەم پەرتووكە...

گەر پێت خۆشە كەمێك درێژە بە بابەتەكە دەدەین...

بخوێنه!

هێشتا ئەرکی پێغەمبەرایەتی نەدرابووە سەروەرمان. ئەو زۆرجار لە خەڵکی و قەرەباڵغی دووردەکەوتەوەو دەکەوتە تێڕامانی قوڵ بەتایبەت لەسەر چیای (نور)و چەند کیلۆمەترێك لە دەرەوەی شاری مەککە، لەناو ئەشکەوتێکدا پێیان دەوت ئەشکەوتی (حیراء) چەند شەوو ڕۆژی بەسەر دەبرد.

لە یەکێك لە کۆتایی شەوەکانیدا لە ئەشکەوتی (حیراء)، بەدیهێنەری مەزن فریشتەی نیگا (حەزرەتی جوبرەئیل)ی ناردە لای موحەمەدی ڕاستگۆ.

ئازیزمان بە بینینی حەزرەتی جوبرەئیل ترس چووە جەستەیەوە. نەیدەزانی چ ڕوودەدا.

جوبرەئیل وتی: "بخوێنە!".

سەروەرمان وەڵامی دایەوە:"من خوێنەواریم نیە!".

جوبرەئیل باوەشی کرد بە پێغەمبەرداﷺ توند گوشی بەخۆیەوە هەتا تەنگە نەفەس بوو بەرینەدا. پاشان دیسان پێی وت:"بخوێنە!".

پێغەمبەر دیسان وەڵامی دایەوە:"خوێنەواریم نیە!".

فریشتە جوبرەئیل دیسانەوە پێغەمبەرمانیﷺ لە ئامێز گرتەوەو گوشی بەخۆیەوەو بۆجاری سێیەم پێی وت:"بخوێنە!".

پێغەمبەرمانﷺ لە وەڵامدا:"من خوێندەواریم نیە!". وەلێ کە بینی حەزرەتی جوبرەئیل بە وەڵامەکە تاسەی نەشکا، بۆیە لێی پرسی:

"پێم بڵێ چی بخوێنم؟".

بەڵێ دوای ئەم پرسیارە حەزرەتی جوبرەئیل دەستی کرد بە خوێندنی ئایەتەکانی سورەتی (العلق) تاکو ئایەتی پێنجەم:

خوای گەورە دەفەرموێت: ((قورئـان بخوێنـە لەگـەڵ هێنـانی ناوی ئەو خوایەی خۆتا کە دروستکردنی هەر دروستکراوێ کاری ئەوە.* ئـەو خوایـەی ئـادەمزادی لـە پارچـەیێ خـوێن دروسـت کـردووە.* بخوێنـــەو خـــوای تـــۆ لـــە هـــەموو بەخشـــندەیێ بەخشـندەترە یـا بەخشـندەی تاقانەیـە.* ئـەو خوایەیـە کـە ئادەمزادی بەهۆی قەڵەمەوە فێرە خوێندن کردووە.*ئـادەمزادی فێری ئەو شتانە کردووە کە پێشان نەیزانیون.)) العلق: ١-٥.

ئەمانە بریتی بوون لە یەکەمین ئایەتەکانی قورئان کە دابەزینە خوارەوە. هەروەها نیگا بە فەرمانی (بخوێنە) دەستی پـێ کـرد لەسەر پێغەمبەر ﷺ.

ئـەی باشـــە هـــیچ بـــیرت لـــەوە کردووەتـــەوە؟ ســـەرەڕای نەخوێندەواری پێغەمبـەر، ئایا بۆچـی خـوای گـەورە لـە یەکـەم ئایەتی قورئاندا فەرمانی (بخوێنە) دەداتە نێردراوەکەی؟

ئایا پێغەمبەرێکی نەخوێندەوار چ بخوێنێتەوە و چلۆن بخوێنێتەوە؟ ئەگەرنا ئەم (خوێندنەوەیە) ئەو جۆرە خوێندنەوە نەبوو کە ئێمە دەیزانین؟

یەکەم فەرمانی ئیسلام: بخوێنە

لەبیرم دێت کاتێك لە قۆناغی سەرەتاییدا بووم، لەیادی ڕۆژی مامۆستایاندا ساڵانە لافیتەو دروشمی جیاوازیان بە ڕووکاری پێشەوەی قوتابخانەکەدا هەڵدەواسی.

یەکەمین فەرمانی ئیسلام: بخوێنە.

ئاشکرابوو دینەکەمان فەرمانی خوێندنمان پێ دەدات!

باشە بەڵام چی بخوێنینەوەو چلۆن بخوێنینەوە؟

من ئەوکاتانە زیاتر چیرۆکی (ماسکە سورەکەم) دەخوێندەوە.

ئایا بەو جۆرە فەرمانی دینەکەمم بەجێهێناوە؟

وەلێ گەر ئەو لافیتەو دروشمانە بە دروستی و تەواوی بنووسرانایە تەنیا نەنووسرایە"یەکەم فەرمانی ئایینی ئیسلام: بخوێنە بەناوی خوداوە"، بەڵکو تێبینی ئەوەشی لەسەر بنووسرایە کە خوێندنەوە چیرۆك گەلێکی وەك (ماسکە سورەکە، ئۆتومبێلە فڕیوەکان)، پەیوەندیەکی ئەوتۆی نیە بە

فــەرمانی خوێنــدنی ئیســلامەوە، ئــەوکات منــیش کــەم تــا زۆر تێدەگەیشتم لە بابەتەکە...

بــەڵێ، ١٤٠٠ ســاڵ لەمەوبــەر لــەنێو خەڵکێکــدا کــە نــەزانی و نەفامی وەك چینێکی ئەستوور لەپیسی و چڵك ڕووپۆشــی ڕۆح و ویژدانیانی کردبوو...

کەســانێك کــە کچــەکانیان هــەر بــە زینــدوویی زیندەبەچــاڵ دەکرد...

کەسانێك کە وشترە بەســتەزمانەکانیان –بــە پاسـاوی ئــەوەی خاوەنــەکانیان مــردوون– لەســەر گۆڕەکــان دەشــێواندو هــەر بــە زیندوویی بەجێیان دەهێشتن تاکو مرداردەبوونەوە...

کەسانێك کەعبەی پیرۆزیان لێوان لێو کردبــوو لــەو بتانــەی لــە تەختەو قوڕو بەرد دروســت کردبــوو، دەیانپەرسـتن و کڕنوشـیان بۆ دەبردن...

لــەنێو هــەموو ئــەو کەســانەدا تــەنیا کەســێك ڕێچــکەی ئــەوانی نەگرتبوو، کەسێکی نەخوێندەوار داوای لێکرا بە فــەرمانی خــودا بخوێنێت!

"بخوێنـــە بـــە فـــەرمانی خـــودای بەدیهێنـــەر. ئـــەو مرۆڤـــی بەدیهێناوە لە خوێنێکی بەستوو".

بخوێنە چونکە خودا لە هەموو کەس بەخشندەترە.

ئـەو پێغەمبـەرە نەخوێنـدەوارە بیسـت و سـێ سـاڵی ڕەبـەق ئایـەت بـە ئایـەتی قورئـانی پـیرۆزی بـۆ خـەڵکی خوێنـدەوە. ڕوونیکردەوە، فێری کردن و پێی لەبەرکردن.. جارێك و جـارێکی دیکە ڕوونی کردەوە... چـەندین جـار ڕوونـی کـردەوەو چـەندین جار فێری کردن.

ئــەو پێغەمبــەرە نەخوێنــدەوارە بــەناوی خــودای تاقانــەو بەدیهێنەرەوە کتێبی گەردوونی خوێندەوە.

ئەو کتێبە مەزنەی پێکهاتەکـەی بریتـی بـوو لـە ئەسـتێرەکان، چـیاکان، هـەورەکان، دارسـتانە چـڕەکان، بیابانـە بـێ سـەرو بنەکان، درەختەکان، گوڵـەکان، میوەکـان، بـاخ و بێسـتانەکان، دەریـاو زەریـاو ئـاوە بـەخوڕەکان، کانیـاوە سـازگارەکان... باڵنـدەکان، مـێش هەنگـەکان، ئەسـپە ناوچـاو نەخشـینەکان، وشترە ئارامگرەکان، هەزارەها جۆری ماسیەکان،...هتد.

پێغەمبەر لاپەڕەکانی ئەم پەرتووکەی خوێندەوەو "بەناوی خودای بەدیهێنەر"ەوە فێری خوێندنەوەی کردین.

بەبۆنەی ئەو وانانەی لەوەوە فێربووین لە هەر شتێکی نێو ئەم گەردوونە بڕوانین، تێدەگەین کە ئەمە شوێنکاری دەستی خودایە.

بەبۆنەی ئەو وانانەی لەومان وەرگرتبوو، گوڵەکان، ئەستێرەکانی ئاسمان و هەر شتێکی دیکە تەنیا بە بەدیهێنراوی ئەومان دەزانی.

بەهۆی ئەو وانانەی لەوەوە فێربووین هەروەك چلۆن بڕوامان بە بتە لە تەختەو بەرد دروستکراوەکان نەکرد، هەرواش بڕوامان بە ڕێکەوتی کتوکوێر، هەبوونی هێزی سروشت و لەخۆوە دروست بوونی شتەکان نەکرد.

بەپێچەوانەوە بەهۆی ئەو پەندو ئامۆژگاریانەی لەوەوە وەرمانگرتبوو فێربووین کە هەموو بونەوەرێك خودا لەنەبوونەوە دەیهێنێتە بوون.هەر بەو هۆیەشەوە باوەڕمان بە خودا (الله)و تاقانەیی ئەو هێنا...

پێغەمبەری ئازیزمان، تەنیا مامۆستاو ڕێبەرمان بەم جۆرە فێری کردبووین. خودی خۆی بەو جۆرە خوێندبووی و ئێمەشی هەر بەو جۆرە فێری خوێندنەوە کردووە..

پێغەمبەرمانﷺ بۆچی وەك کەسێکی ئاسایی دەنوست، برسی دەبوو، تینوو دەبوو، ماندوو دەبوو؟

چونکە ئەو یەکێکە لە ئێمە. ئەو نێردراوێکی هەڵبـژێراو بـوو لەنێو مرۆڤەکانەوە بۆ خودی مرۆڤەکان.

ئەگەر پەروەردگار لەبری ناردنی نێردراوێك لەنێو خـودی خۆیانەوە فریشتەیەکی بۆ بناردینایە، ئەو فریشتەیە نەیدەتوانی ببێتە مامۆستای ئێمە. ئێمەش بە هەمان شێوە نەماندەتوانی ژیانی ئەو بکەینە نموونەیەك بۆ ژیانی خۆمان. نە ئەو دەیتوانی وەك ئێمە بژی، نە ئێمەش وەك ئەو.

ژیانی ئێمەو ئەوان لەیەکتر ناچن. تاڵی و نەهامەتییەکان، شادومانیەکانمان، ترسەکانمان، ئەو شتانەی پێمان خۆشەو ئەوانەی گەرەکمان نین هەرگیز لەیەك نەدەچوون، گەلێك جیاواز دەبوون.

فریشتەیەك كە هەرگیز برسی نابێت، تینووی نابێت، ماندو نابێت یان كەسێكی وەها چلۆن دەتوانێت پەیامبەرێتی مەردومێك بكات كە برسی دەبێت، تینوو دەبێت، ماندوو دەبێت، سەرماو گەرمای دەبێت؟

شای مێرووڵەكان لەناو خودی مێرولەكانەوە هەڵدەبژێردرێت.

شاژنی مێش هەنگیش دواجار هەر مێش هەنگێكە.

پێشرەوی پۆلێك باڵندەی (نەورەس)یش بێگومان نەورەسێكە.

كەواتە پێغەمبەری مرۆڤەكانیش دەبێت لە مرۆڤ خۆی بێت.

ئێستا پێم باشە چەند وانەیەكی پێغەمبەری نازدارمان فێری كردووین تەنیا لەبابەت خواردن و خواردنەوەوە باس بكەم:

كە دادەنیشت لەسەر سفرەی نان خواردن دەیوت "بسم الله".

بەدەستی ڕاست و لەبەردەمی خۆیەوە دەیخوارد.

هیچ كاتێك نەبینراوە لەكاتی خواردندا ڕاكشابێت.

گەدەی پڕ پڕ نەدەكرد، بەر لەوەی بە تەواوی تێر ببێت دەستی هەڵدەگرت.

پاش نان خواردن سوپاسی خوای دەكردو دەستەكانی دەشوشت.

هەردەم كەیفی بە سفرەی قەرەباڵغ دەهات.

میوانداری هاوەڵ و دۆستانی دەکرد.

بەدەم بانگهێشتی خەڵکییەوە دەچوو.

کاتێك دەچووە میوانداریەك و لەڕێگادا کەسانی دیکە یاوەریان دەکرد، مۆڵەتی تایبەتی بۆ وەردەگرتن لە خاوەن ماڵ.

هیچ خواردنێکی پێشکەشکراوی بە ناخۆش ناونەدەبرد.

کاتێك خواردنی دەست نەدەکەوت، ئارامی دەگرت، ڕۆژووی دەگرت، بگرە بەردی دەبەستە زگییەوە.

پێغەمبەری نازداری ئێمە پێغەمبەرێك وەلێ لە هەمان کاتیشدا مرۆڤێك بوو.

گەر پێغەمبەرێکمان هەبوایە هەرگیز برسی نەبوایە یاخود فریشتەیەك پێغەمبەرمان ببوایە، ئایا دەیتوانی بەم شێوە جوانە ببێتە نموونە بۆ مرۆڤایەتی؟

ئایا ئەوکات ئەو وەك ئێمە دەژیا؟ دەیتوانی لە پێداویستییەکانی ئێمە تێبگات؟ یاخود ئێمە دەمانتوانی تەرزی ژیانی خۆمان وەك هی ئەو لێ بکەین؟ ئایا دەمانتوانی ئەو بکەینە نموونەو سەرمەشقی خۆمان؟ ئامۆژگاریەکانیمان وەردەگرت؟ دەمانتوانی ئەوەی دەیکا ئێمەش ئەنجامی بدەین؟

باشە، ئەدی دەمانتوانی هێندە خۆشمان بوێت؟

بۆ وێنە گەر یەکێك لە فریشتەکان وەك پێغەمبەر بهاتایە، ئەوکات ئێمە دەمانتوانی چەند خۆشمان بوێت؟

بەڕای من هەر بە قەد فریشتەی نیگا حەزرەتی (جوبرەئیل) خۆشمان دەویست، پێدەچێت هەندێك زیاتر..

وەلێ بەپێی ئەوەی ئەو فریشتەو ئێمە مرۆڤین، شێوازی خۆشویستنیشمان جیاواز دەبوو.

بۆ نموونە بە ئەندازەی جیاوازی خۆشویستنی پەلکەزێڕینەو خۆشویستنی باوك لەلایەن کەسێکەوە جیاواز دەبوو!

پەیامبەری مەزنی ئێمەش، نێردراوی هەڵبژاردە لە خودی خۆمان...

باوکێك لەوپەڕی ئەرکی باوکایەتی خۆشەویستتر لە دایك...

تاڵە مویەکی قژی بەنرخترە لە گیانمان...

ئەو نە فریشتەیەو نە کەسێکی وەها برسی، تینو، ماندوو نەبێت...ئەو یەکێکە لە ئێمە!

وەلێ لە هەمان کاتدا ئەو پێغەمبەرو ڕێنیشاندەری ئێمەیە.

ئەو پێغەمبەرێکە

وا هەست دەکەم لە هۆکاری هەڵبژاردنی پێغەمبەرێك لە خودی خۆمـان لەلایـەن پـەروەردگاری جیهانیانـەوە تێگەیشـتی. بـەڵام شتێك هەیە من نیگەران دەکات..

کاتێك پەرتووکگەلێکی نووسراو سەبارەت بـە ژیـانی ئازیزمـان دەخوێنیتـــەوە، چـــەندین لایـــەنی مرۆڤایـــەتی ئـــەو زاتـــەت چاوپێدەکەوێت کە نموونەن بۆ ژیانی ئێمە.

تەماشـــادەکەی، نـــەوەکانی لەسەرشـــان نـــاوەو پیاســـەیان پێدەکات.

سەیردەکەی، لە کۆڵانەکانی مەدینەدا لەگـەڵ منداڵانـدا قسـەی خۆشیان بۆ دەکات و دەیانهێنێتە پێکەنین و دڵخۆشیان دەکات.

تەماشـــا دەکـــەیت دێـــت و (قـــەتران) دەدات لـــە قاچـــەکانی ئاژەڵەکەی.

تەماشا دەکەیت دادەنیشێت و پێڵاوی موبارەکی دەدورێتەوە.

دەبینیـت لـە بـازاڕ لەگـەڵ دەشـتەکییەکدا کـڕین و فرۆشـتن دەکات.

هـەموو ئـەو یادگاریانـە بـۆ ئێمـە چەشـنی خەزێنەیـەکن. هـەر ساتێکی ژیانی جوانی ئەو وەك چرایەکی ڕۆشـنکەرەوەی ژیـانی ئێمەیە.

وەلێ ئەگەر تەنیا لەم ڕووە مرۆڤانەیەوە لە پێغەمبـەری نـازدار بڕوانین ئەوا تووشی هەڵە دەبین.

لەوانەیـە لـە سوچـێکی تـاریکی ئاوەزمانـدا کزیـەکی ناوەخـت سەرهەڵبدات.

چرپەیەکی بێزارکەر؛ پێدەچێت هەڵە گۆییەك بکات و بڵێ:

"خۆ دەبینیـت! ئـەویش وەك ئێمـە مرۆڤێـك بـووە. مرۆڤێکـی ئاسایی وەك من و تۆ".

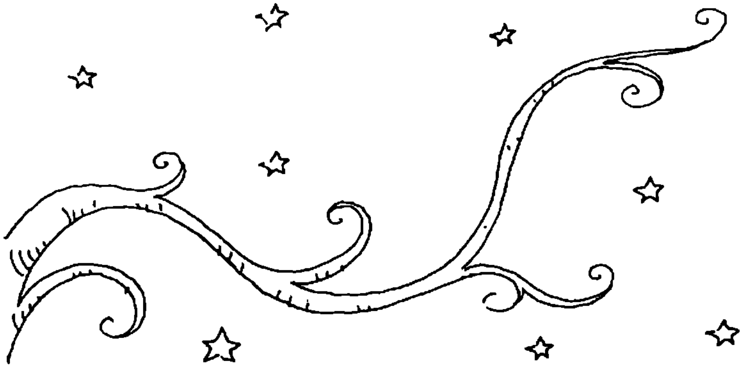

پێدەچێت پلەو پایەی ناوازەی ئەو لەبیر بکەین...

دوو نموونە لەم بارەیەوە باس دەکەم لە پەرتووکێکی گەلێک خۆشەویست لەلام: بیر لە درەختێك بکەرەوە، درەختێك پەلەکانی تاکو گەلە ئەستێرەکان بەرز بووبنەوە. وەك هەر درەختێکی دیکە ئەویش تۆوێکی هەیە. گەر تۆ تۆوەکەی بخەیتە چنگتەوەو بتەوێت هەموو تایبەتمەندییەکانی درەختەکە لە جوانییەکانی، پەلەکانی، میوەکانی و...هتد، پێکڕا ببینیت هەرگیز ناتوانین! چونکە ئەوەی لەدەستایە تەنیا تۆوێکە نەوەك درەختەکە.

گەر بڕوانیتە تۆوەکەو بڵێیت: "ئەمە پارچە تەلاشێکی ئاساییەو بەس" دیسان دەکەویتە هەڵەوە.

ئەگەر خوازیاری بینینی درەختەکەیت، پێویستە سەر هەڵبڕیت و تەماشایەکی ئەو درەختە مەزنە بکەیت کە پەلەکانی گەیشتۆتە کەشکەشانی فەلەك! تەنیا بەو جۆرە دەتوانیت هەموو بڵندی و ناوازەییەکی ئەو درەختە موعجیزە ئاسایە ببینیت.

ئێستاش بیر لە (تاوس)ێك بکەرەوە!

تاوسێك کە بەڕەنگاڵەی پەڕەکانی کلکی، مێشکی مرۆڤی ژێر دەهەژێنێت...پاشان توێکڵی هێلکەی ئەو تاوسە..

بێگومان ئەگەر بتەوێت بە تەماشاکردنی هێلکەی تاوسەکە هەموو تاوسەکە ببینیت، ئەوا نایبینیت!

ئەوکات دەڵێیت:"لەم هێلکە ئاساییەدا نە ڕەنگێك بەدیدەکرێت نە جوانیەك!".

بەم جۆرەش ناهەقی بەرامبەر تاوسەکە ئەنجام دەدەیت.

کەوابێت پێویستە سەرهەڵبڕیت سەیری ئەو باڵندە ناوازەیە بکەیت. تەنیا لەو ڕێگەیەوە دەکرێت جوانیەکەی ببینیت..

لایەنە مرۆڤانەکانی حەزرەتی موحەمەدﷺ لە خواردن و خواردنەوە، برسێتی، ماندوێتی، هەستان و دانیشتن لەگەڵ هاوەڵەکانیدا، گەمەکردن لەگەڵ منداڵاندا وەك کەسێکی ئاسایی..وەك تۆوی درەختە مەزنەکەو توێکڵی هێلکەی تاوسە ناوازەکە وایە.

کاتێك لەم لایەنانەوە دەڕوانیت و چرپەیەکی نابەجێ بە گوێچکەتدا هەڵدەدات:"کوانێ ئەو سەروەرەی گەردوون باستان دەکرد؟ کوا گەورەی هەموو پێغەمبەران؟ لەکوێیە ئەو کەسەی پەروەردگار هەموو گەردوونی لەبەر خاتری ئەو بەدیهێنا؟ وەلێ من تەنیا وەك کەسێکی ئاسایی دەیبینم".

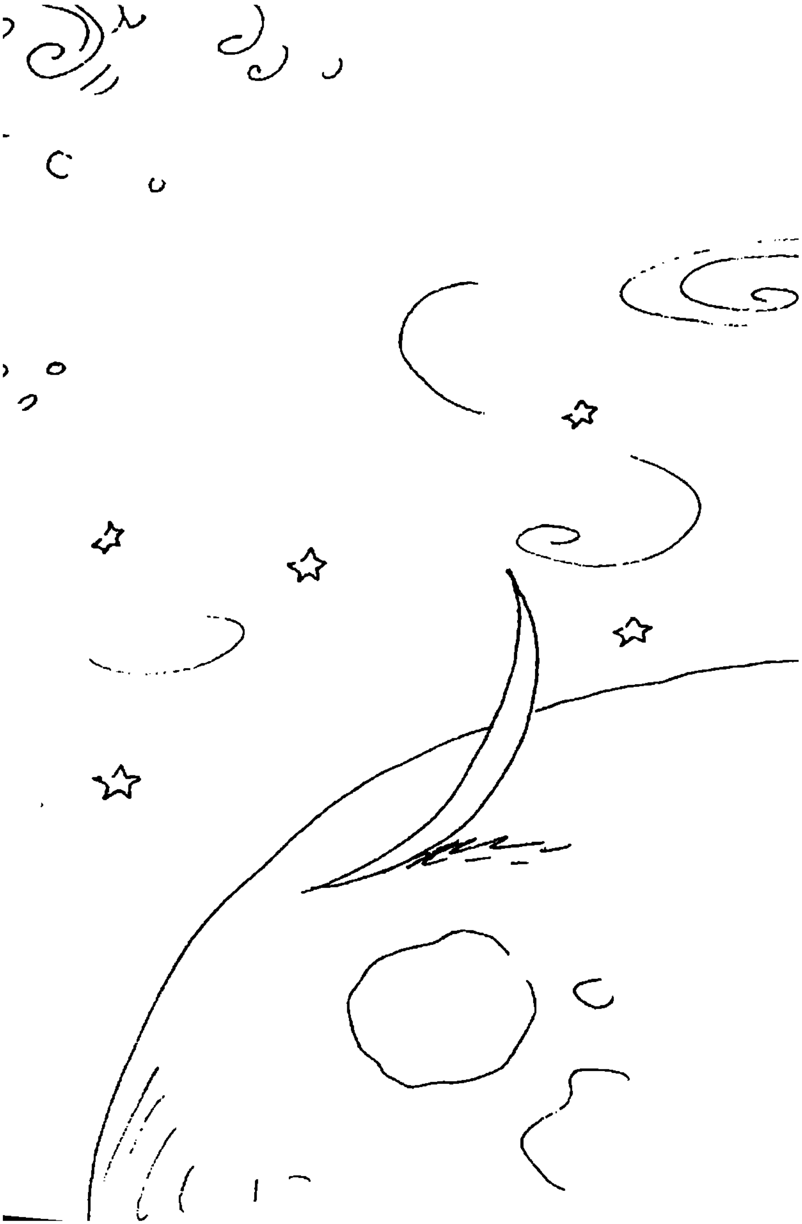

لەم کاتەدا دەستبەجێ سەرت بەرزبکەرەوە.لەبیرت بێت هەموو ڕۆژێك ملیارەها مرۆڤ لەسەر زەویدا یادی ئەو دەکەنەوەو صەلات و سەلامی بۆ دەنێرن!

سەرهەڵبڕەو ببینە!

بیهێنەرەوە بیرت کە ئەو ڕێبەرێکە توانیی کۆمەڵە مرۆڤێك لە دڕندەییەوە–منداڵەکانیان زیندە بەچاڵ دەکرد– بگۆڕێت بۆ کەسانێك کە بوونە مامۆستای گرۆی بەشەر!

سەرهەڵبڕەو بەچاوی ویژدانت ببینە!

بیرت بێت ئەو نێردراوی بەدیهێنەرێکە کە هەموو ئاسمانەکان و زەوی و هەرچییەك لەنێوانیاندا هەیە لە نەبوونەوە هێناویەتیە بوون!

سەربلند بکەو نیگا بکە!

بیر لەوە بکەرەوە ٢٣ ساڵی ڕەبەق لەڕێگەی فریشتەی نیگا (حەزرەتی جوبرەئیل)ەوە ئایەتەکانی قورئانی بۆ دەهات...

بەڵام بە چەند ڕووداوێکی ئاسایی وەك؛ گەمەکردن لەگەڵ منداڵان، دورینەوەی پێڵاوەکانی خۆی، مامەڵەکردن لە بازاڕدا تێ مەکەوەو فریو مەخۆ!

سەرهەڵبڕەو سەیرکە!

دووباره بێتەوە بیرت کە تەنیا لە شەوێکدا بە فـەرمانی خـوای گەورە نیعمەتی شەوڕەوی (میعراج) لە (مەککە)وە بـۆ (قـودس) و لەوێشـەوە بـۆ ئاسمـان و حـزووری پـەروەردگار–کـە بـە هـیچ کەس و پێغەمبەرێکی دیکە نەبەخشرابوو– بەخشرایە حـەزرەتی موحـەمەد ﷺ!

ئیدی ئەو کات دەتوانیت تێبگەیت تۆ لەگەڵ (ئومـەتی) چـلۆن پێغەمبەرێکی...

ئایا پێغەمبەرمانﷺ وەك پێغەمبەرانی تر موعجیزەی هەبوو؟

ئەگەرێکی گەورە هەیە هیچ کام لە هاوپۆلەکانم ئەوەیان لەبیر بێت. وەلێ من لەبیرمە...

نزیکەی (٢٥)ساڵ لەمەوبەر لە قۆناغی سەرەتاییدا بووین، ڕۆژێك مامۆستایەکمان وتی:"تەنیا موعجیزەی پێغەمبەرﷺ بریتییە لە قورئان، ئەم وەکو پێغەمبەرانی دیکە موعجیزەی تری نیە!" زۆرباش ئەمەم لەیادە.

زۆر سەیرە هەرگیز ئەم وتانەی مامۆستاکەم بیرناچێتەوە، خۆ ئەویش نەك بە نیەتێکی خراپ وتبێتی بەڵکو لەبەر نەبوونی زانیاری دەربارەی ئەمەی دەربڕی.

چەندین ساڵ لە هەندێ شوێن و کاتی وەهادا ئەم ڕستانەم بیردەکەوتەوە کە هیچ پەیوەندیان بە بابەتەکەوە نەبوو. بیرم کردەوە، وەلێ سەرم لەم کارە دەرنەدەکرد.

بابەتی "پێغەمبەرانی تر خاوەنی موعجیزەی جۆراوجۆرن، بەڵام حەزرەتی موحەمەدﷺ تەنیا موعجیزەی قورئانی هەیە" لەسەردەمی منداڵیمدا بووبووە خولیای مێشکم.

خودای گەورە هەندێ جار موعجیزەی دەبەخشیە نێردراوانی خۆی.

ئەو ئاگرەی (نەمرود) کە حەزرەتی (ئیبراهیم)ی فڕێدایە ناوی، وەلێ ئاگرەکە نەیسوتاند.

حەزرەتی (یونس) لەناو زگی ماسیەکەدا ژیا.

عەساکەی دەستی حەزرەتی (موسا) واتە ئەو توڵە دارەی پێی بوو، بە بەرچاوی فیرعەونەوە بووە مار.

ئافرێنی بەدەسەڵات ڕووباری (نیل)ی بۆ حەزرەتی موساو شوێنکەوتوان کرد بە دوو بەشەوە.

سفرەکانی میوانداری بۆ حەزرەتی (عیسا) هاتە خوارەوە، پەروەردگار بە دەستی موبارەکی حەزرەتی عیسا زام و برینی نەخۆشی وەك بەڵەك چاك کردەوە، تەنانەت بەدەست لێدانێکی مردووی زیندوو دەکردەوە بە ئیزنی خودا.

کاری پێغەمبەرایەتی کارێکی گەلێك ئەستەم و قورس بوو.

بۆیە خودای مەزن هەندێ جار موعجیزەی لەم جۆرەی بۆ پێغەمبەرانی دێنێتە بوون.

مادەم وایە، ئەی نابێت پێغەمبەری ئازیزیشمان کۆمەڵە موعجیزەیەکی هەبێت؟ بێگومان قورئان گەورەترین موعجیزەی پێغەمبەرمانە ﷺ، بگرە تاکو ئەمڕۆش موعجیزەیەکی مەزن و زیندووە.. (سەبارەت بەم بابەتە هەر لەئێستاوە پرسیار لای خۆت گەلاڵە بکەیت کارێکی باشە! چونکە پەرتووکی دواترمان بریتی دەبێت لە پەرتووکی "تامەزۆری ناسینی قورئانم!".)

باشە، بەلام بۆچی پێغەمبەرمان ﷺ موعجیزەی دیکەی هەبێت؟

دوای چەند ساڵی دوورودرێژ کاتێك پەرتووکێکم خوێندەوە (باشترە بڵێم مەکتوبێکی درێژم خوێندەوە) بۆم دەرکەوت کە مامۆستا بەڕێزەکەمان سەبارەت بەو بابەتە هەڵەی کردووە، ئەویش لەبەر نەبوونی زانیاری.

بێگومان پێغەمبەرمان ﷺ خاوەنی گەلێك موعجیزەی دیکەش بوو بێجگە لە قورئانی پیرۆز. ئافرێنی بەتوانا چەندین کاری دەرئاساو موعجیزەی بۆ پێغەمبەری ئازیزی خۆی –کە وەك ڕەحمەت بۆ جیهانیان نێردرابوو– بەدیهێنابوو.

موعجیزە چیە؟

دەزانم دەستبەجێ لات وایە چەند نموونەیەکی لە موعجیزەکانی سەروەرمان، ئەوانەی لە سەرچاوەکانی فەرموودە پیرۆزەکاندا هاتوون، باس دەکەین بەڵام بە پێویستی دەزانم بەرلەوە، وەڵامی پرسیاری "موعجیزە چیە؟" بدەینەوە.

ڕەگی وشەی موعجیزە بریتییە لە (عجز). واتە ئەوەی مرۆڤ بێ دەسەڵات و دەستەوسان دەکات.

بەکورتی؛ ئەوەی بێجگە لە پەروەردگار هیچ کەسێك ناتوانێت ئەنجامی بدات پێی دەوترێت موعجیزە.

بەڵێ ڕاستە!

کاتێك لەم ڕوانگەیەوە تەماشا دەکەیت، هەموو شتێك موعجیزەیەکە. بۆ نموونە گرتنی سێوێك لەسەر لقی ڕەق و تەقی درەختێك لەتوانای کەسدا نیە ئەنجامی بدات. تەنیا بەدیهێنەر دەتوانێت ئەوە ئەنجام بدات. لەبەرئەوە سێو موعجیزەیە.

گۆڕینی لقە دارێك بۆ شمشێر چەند موعجیزەو کارێکی دەرئاسا بێت، گۆڕینی پەلی درەختێکیش بۆ شەکرە سێو ئەوەندە موعجیزەیە. چونکە هەردووکیان بۆ مرۆڤ بە هەمان

ئەندازە نەگونجاوە. وەلێ خودا ئەگەر بیەوێت بە (تواناکانی) درەخت دەکات چ بە سێو، چ بە شمشێر...

نموونەی شمشێرەکەم لەیاد نەبوو. خۆ ئەمە یەکێکە لە موعجیزەکانی پێغەمبەری ئازیزمانﷺ.

ئەو جەنگەی بە ڕابەرایەتی پێغەمبەرﷺ لەدژی دوژمنانی خودا و پێغەمبەرەکەی هەڵگیرسا، واتە جەنگی بەدر، لەساتە هەرە سەختەکانیدا بوو.

ژمارەی سوپای ئیسلام لە بەرامبەر بێباوەڕاندا ئێجگار کەم بووە لەنێو ئەم سوپایەی کە ژمارەیان کەم و ورەو قارەمانێتیان بەرزترین بوو لەسەر زەویدا، جەنگاوەرێك بەناوی (عوکاشە) شمشێرەکەی شکا.

لەو نێوەندەشدا گرنگترین کەرەستە بۆ (عوکاشە) شمشێرێك بوو. وەلێ کەسیش شمشێری زیادەی پێ نەبوو.

پێغەمبەری ئازیز کە بینی شمشێرەکەی (عوکاشە) شکاوە، کوتەکێکی داری دا بە دەستیەوە، فەرمانی پێدا: "بڕۆ بەمە بجەنگە!".

عوکاشە کوتەکەکەی وەرگرت و کەوتە وێزەی بێباوەڕان.

بەڵێ لەو ساتەدا موعجیزەیەك ڕوویدا. خودای گەورە دارەکەی دەستی عوکاشەی گۆڕی بە شمشێرێکی تیژو بریقەدار.

(عوكاشه) هەم لەم شەڕەدا، هەم لە شەڕەكانی دیكەدا بە درێژایی تەمەنی لەپێناوی خوادا بەشداری كرد، بەهەمان ئەو شمشێرە موعجیزەدارە جەنگا.

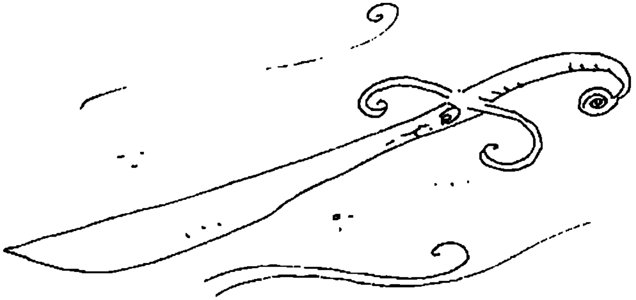

خودا بەدیهێنەری موعجیزەكانە

ئەگەر سەبارەت بە چۆنێتی گۆڕانی كوتەكە دارێك بۆ شمشێر لێزمەی پرسیار دەبارێتە سەر مێشكت، هیچ خەم مەخۆ. گۆڕنی لقە دارێك بۆ شمشێرێكی تیژ ناچێتە عەقڵی هیچ كەسێكەوە.

لەبەرئەوەی ئەمە موعجیزەیە. برێك لەمەوپێش پێناسەی موعجیزەمان كرد. لە دووبارەكردنەوەیدا، سوودوەردەگرین:

"موعجیزە واتە ئەوەی مرۆڤ لەبەردەمیدا دەستەوسانە! تەنیا خودای گەورە دەتوانێت ئەنجامی بدات"...

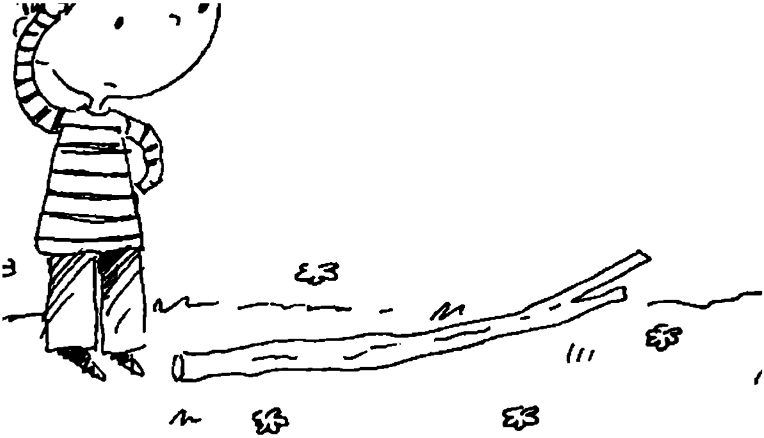

گۆڕانی کوتەکێك بۆ شمشێرێکی تیژ ناچێتە عـەقڵی کەسـەوە، وەلێ کاتێـك هەلومـەرجی گۆڕینەکـەی دەسـتەبەر بکرێـت ئـەوا بەلامانەوە کارێکی ئاساییە.

هەروەها تەنها یەك مەرج هەیـە بـۆ گـۆڕینی پارچـە دارێـك بـە شمشێر، ئەویش: "ویستی خودا!".

گەر خودا ویستی لەسەر بێت ئەوا پارچە دارێك دەکرێت ببێتـە شمشێر، دەکرێت بشبێتە عەسای موسا..

هەروەك سەرەتا ئاماژەم پێدا؛ ئەمانە بۆ ێمـە چـەند ئەسـتەم بێـت، گـۆڕینی پـەلی ڕەقـی درەخـت بـۆ سـێوو پرتـەقاڵ، تـرێ، ئەوەنـــدە ئەســـتەمە. ئـــەم میوانـــەش بەهـــەمان شـــێوەی شمشێرەکەی (عوکاشە) موعجیزەن.

پێویستە لەم ڕوانگەیەوە بڕوانینە موعجیزەکان، چ موعجیزەی پێغەمبەرانی پێشوتر چ موعجیزەکانی پێغەمبەری ئازیزمان بێت.

هەموو موعجیزەکان–ئەگەر چی هی پێغەمبەران بێت– هەر خودا بەدییان دەهێنێت! ئەمەت هەرگیز لەیاد نەچێت!...

موعجیزەکانی پێغەمبەرمانﷺ

خودا چەند موعجیزەی جیاوازی بۆ پێغەمبەری سەروەرمانﷺ بەدیهێناوە. گەر بمانەوێت باسی هەموو موعجیزەکان بکەین کە لەبەرهەمی زانا ئایینیەکان و شارەزایانی ژیانی سەروەرماندا هاتوون ئەوا دەبێت پەرتووکەکەمان قەبارەیەکی زەبەلاحی چەند هەزار لاپەڕە بێت.

لەبەرئەوە دەمەوێت تەنیا بە ڕستەیەك باس لە هەر موعجیزەیەك بکەم، ئەویش تەنیا ئەو موعجیزانەی کە کاریگەری بێشوماری هەبووە لەسەر خودی خۆم.

ئەگەر بتەوێت ببیتە خاوەنی زانیاری زیاتر، دەتوانیت پشت ببەستیت بە بەرهەمی گەلێك نووسەرو بیرمەندی شارەزا.

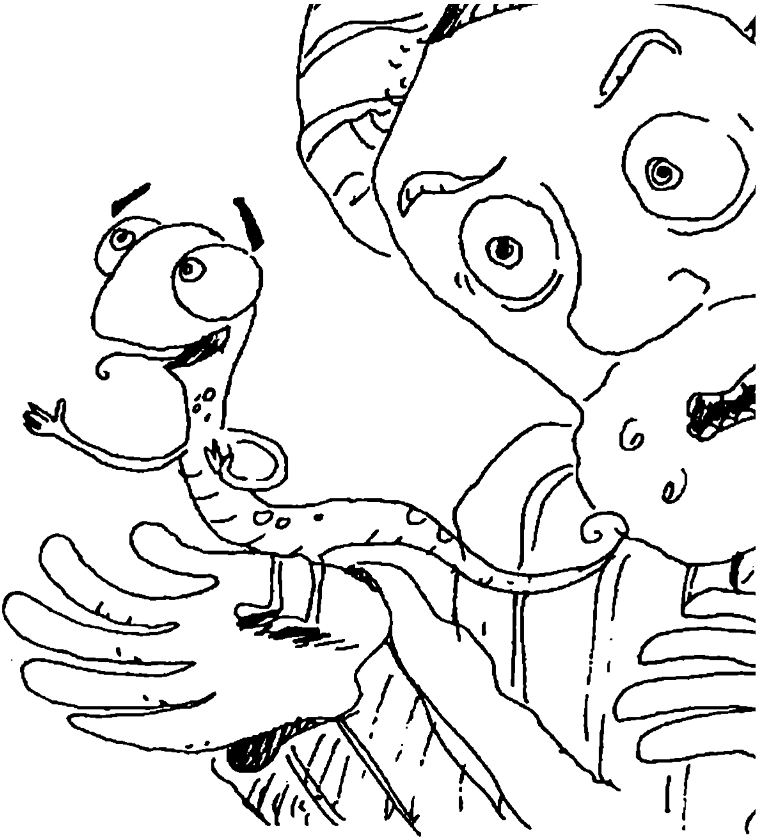

ڕۆژێـک کابرایـەکی دەشـتەکی دێتـە لای پێغەمبـەرمانﷺ و مارمێلکەیەکی گەورەش لەتەك خۆیدا دێنێت، دەڵێت:

"ئەگەر ئەم مارمێلکەیە پشتڕاستی پێغەمبەرایەتی تۆ بکاتەوە ئەوا منیش بڕوا بە پێغەمبەرایەتیەکەت دێنم".

پێغەمبەرمانﷺ لە ئاژەڵەکەی پرسی: "من کێم؟".

مارمێلکەکەش هەر لەوێداو بەجۆرێك کە هەموو ئـەو کەسـانەی ئامادەن بیبیستن و لێی تێبگەن هاتەگۆو وەڵامی دایەوە:

"تۆ پێغەمبەری خودایت!".

ڕۆژێکی دیکە دەشتەکییەکی دیکە هاتە لای پێغەمبەری خوداﷺ، وتی:"موعجیزەیەکم نیشان بدە تاکو بڕوا بە پێغەمبەرایەتیەکەت بهێنم!".

پێغەمبەری ئازیزمانﷺ فەرمانی بە کابرا کرد:

"بڕۆ بەو درەختەی دەیبینیت بڵێ پێغەمبەری خودا بانگت دەکات!".

کابرا چووە لای درەختەکەو فەرمانەکەی ڕاگەیاند:

"ئەی درەخت، پێغەمبەری خودا بانگی تۆ دەکات!".

درەختەکەش دەستبەجێ بە بن و بێخەوە ڕەگەکانی لە زەوی جودا کردەوەو هاتە لای سەرداری مرۆڤایەتی:

"سەلامت لێبێت ئەی پێغەمبەری خودا!".

کاتی سەفەربوو. ئاو لەناو سوپای ئیسلامدا بەرەو تەوابوون دەچوو. هەواڵیان بە پێغەمبەرﷺ دا کە ئاوی تەواویان نیە بۆ دەستنوێژ هەڵگرتن.

سەروەرمان فەرمانیدا:

"ئەو ئاوەی هەیە کۆی بکەنەوەو بیهێنن!".

پێغەمبەرﷺ دوعای خوێند بەسەر ئاوەکەدا، وەلێ کەس نەیزانی چ دوعایەکی خوێندووە.

پاشان پێی وتن کە دەفرێك بهێنن.

دەفرێکی گەورەیان هێنا.

دەستی پیرۆزی خستە ناو دەفرەکەوەو پەنجەکانی کردەوە، پاشان فەرمانی کرد بە پرژاندنی ئاوەکە بە هێواشی بەسەر دەستیدا بۆ ناو دەفرەکە.

دەستیان کرد بە ڕۆکردنی ئاوەکە بەهێواشی بەسەر دەستی پیرۆزیدا.

ئاو وەك کانی لە پەنجەی سەروەرمانەوە هەڵقوڵی. هەموو هاوەڵانی چواردەوری ئەم ڕووداوەیان بە چاوی خۆیان بینی. دەفرە گەورەکە پڕبوو. تینوەکان ئاویان خواردەوە، ئەوانەی دەیانویست دەستنوێژیان شوشت. ئەوانەی کونەی ئاویان پێ بوو کونەکانیان پڕ کرد. کاتێك هەموویان پێداویستی خۆیانیان تەواوکرد، پێغەمبەرمانﷺ دەستی دەرهێنا. دەفرەکە هێشتا لێوان لێو بوو لەئاو.

جارێکیان دایکی غوڵامە بچکۆلەکەی پێغەمبەر (ئەنەس) خواردنێکی کەمی ئامادەکردبوو. خواردنەکەی دایە ئەنەس و داوای لێکرد بیبات بۆ نێردراوی خودا.

پێغەمبەری خوداﷺ کە خواردنەکەی بینی بەدەست (ئەنەس)ەوە:

فەرمووی: "فلان، فلان، فلان بانگ بکە! پاشان لە ڕێگادا هەرکەسێکت چاوپێکەوت بانگهێشتی بکە با بێت!".

پێغەمبەری ئازیز دوعای بەرەکەتی کرد بەسەر خواردنەکەمەکەدا. نزیکەی (٣٠٠) سێ سەد کەس هاتن و لە خواردنەکەیان خوارد. بەڵام خواردنەکە هێشتاش کەمی نەکردبوو.

لە جەنگی (ئوحد)دا تیرێك بەر چاوی هاوەڵی پێغەمبەر (قەتادەی کوڕی نوعمان) کەوت. چاوی دەرپەڕییە دەرەوە. پێغەمبەری نازدارﷺ بە دیتنی ئەم دۆخە هات و چاوی بەدەستی پیرۆزی خستەوە شوێنی خۆی و دوعای بەسەردا خوێند.

بەم جۆرە (قەتادەی کوڕی نوعمان) چاك بووەوەو بگرە لە چاوەکەی دیکەی باشتر دەیبینی.

پێغەمبەری ئیسلام هەروەك چۆن هاوشێوەی پێغەمبەرە پێشووەکان تەنیا بۆ قەومەکەی خۆی ڕەوانە نەکرابوو، هەرواش تەنیا پێغەمبەری مرۆڤ نەبوو.

ئەو پێغەمبەری مرۆڤ و، جنۆکەو هەموو بونەوەرانی دیکەی نووسراو لەسەر لاپەڕەکانی پەرتووکی گەردوون بوو.

خودا ئەوی وەك ڕەحمەت بۆ جیهانیان هێنابووە بوون. بۆیە هەموو بونەوەرێك ئەوی دەناسی و پشتڕاستی پێغەمبەریەتیەکەی دەکردەوە.

بەر لەوەیش ببێتە پێغەمبەر، هەورەکان لەسەر سەری سێبەریان دەکرد.

داروبەردی مەککەو چواردەوری بووبوونە پەروانەی دەوری، بە هاتنی سەلامیان لێ دەکرد.

کاتێك کۆچی کرد بۆ شاری مەدینە، دەرگای ئەو ئەشکەوتەی خۆی تێدا حەشاردابوو بۆ خۆپاراستن لەدەست بێباوەڕان لەلایەن جاڵجاڵۆکەیەکەوە داپۆشرا.

ئەو پایەیەی لەشاری مەدینە هەمیشە پاڵی پێوە دەدا، پاش ئەوەی لێی دوورکەوتەوە، بە بەرچاوی هەموو هاوەڵانەوە بە وێنەی وشترێك هاواری گریان و ناڵەی لێ بەرزبووەوە.

وشترانی شەکەت و ماندوو لەبەردەمیدا چۆکیان داداوەو ناڕەزایی لەباری ناهەمواری خۆیان دەکرد.

کەسانێك بە ئامانجی کوشتنی لێی نزیك دەبوونەوە پڕ بە ژەهرێك توندترو کوشندەتر لە ژەهری مار، بە تەنیا نیگایەك و تەنیا وشەیەك و تەنیا دەستلێدانێکی پێغەمبەری نازدار، ئەو کەسانەی دەکردە عاشقی پێغەمبەرو فیداکاری گیانیان لەڕێگەکەیدا.

هەر هەواڵێك لە زاری یرۆزی بهاتایەتە دەرەوە سەبارەت بە داهاتوو، کوت و مت وەك خۆی دەهاتنە دی.

کاتی وشکەساڵی بێ بارانی، دەستەکانی بەرزدەکردەوە لە دەرگانەی میهرەبانی پەروەردگار دەپاڕایەوە، بەر لەوەی دەستی پیرۆزی داگرێتەوە دەرگاکانی میهرەبانی ئاسمان دەکرانەوەو تنۆکەکانی باران دادەبارینە سەر زەوییە وشك هەڵهاتووەکان و لێوە قڵێشاوەکانیان تەڕ دەکرد.

بەدەست لێدانێکی شیفای ئانی دەبەخشییە برینەکان.

وردە بەردەکان لەناو لەپی پیرۆزیدا هاتنە گۆ.

ئاوی سازگاری وێنەی کانیاو لە پەنجەکانییەوە هەڵدەقوڵی.

هەر گەردیلەیەکی ئەو خۆڵەی بەو دەستە پیرۆزە کرا بە سەرو چاوی بێباوەڕەکاندا شێوەی گولەیەکی وەرگرت و ئامانجی خۆی پێکا.

بە ئاماژەیەکی ئەو دەستە پیرۆزە مانگ کەرت بوو.

بەڵێ ئەو دەستە، دەستی نێردراوی پەروەردگاری جیهانیان بوو.

تەنیا لەبەر دەستی پیرۆزی ئەو زاتە خودا چەندین موعجیزە دێنێتە بوون.

ئایا پێغەمبەرمانﷺ چۆن هەڵسوکەوتی لەگەڵ ئاژەڵاندا دەکرد؟ ئایا ئاژەڵانی خۆشدەویست؟

خۆشەویستی و شەفەقەی پێغەمبەری ئیسلامﷺ بە چەشنی خۆر، بە هەڵهاتنی تیشکەکەی هەموو کەس و شتێکی ڕووناك و گەرم کردەوە. هیچ بونەوەرێك –جگە لەوانەی پشتیان تێ کردو دوژمنایەتیان کرد– بێبەش نەبوو لەو میهرەبانییە.

وشتر، ئەسپ، بزن، پشیلە، باڵندەکان... هەموو گیانلەبەرێك بێ جیاوازی پشکی خۆی لە خۆشەویستییەکەی پچڕی..

سەردەمانی پێش ئەو، واتە لەسەردەمی نەفامیدا، مرۆڤەکان زۆر بێ ڕەحمانە هەڵسوکەوتیان لەگەڵ ئاژەڵان دەکرد.

لەسەر پشتی وشترێك ڕووبەڕووی یەكتر بۆ چەندین كاتژمێر دادەنیشن و وتووێژیان دەكرد. ئەوانیان وەك كورسی بەكاردەهێنا، هەرگیز بیریان لەوە نەدەكردەوە كە ئەویش گیاندارەو ماندو دەبێت.

گوێچكەو كلكی ئاژەڵەكانیان دەبڕیەوە؛ ڕووخساری ئاژەڵەكانیان بەئاسنی سوورەوەكراو دیاری دەكرد تاكو لەگەڵ ئاژەڵانی كەسی دیكەدا تێكەڵ نەبێت.

لەڕێگەی دووردا سكی وشترەكانیان كون دەكرد بۆ ئەوەی خوێنی لێ دەربهێنن و بیخۆنەوە. بگرە گۆشتیان لەسەر پشتی وشترەكانیان هەر بە زیندوویی لێ دەكردەوەو دەیانخوارد، پاشان جێگەی برینەكەیان دەدورییەوە.

ئەمانەو چەندین ستەمی هەوشێوەیان دەرهەق بە ئاژەڵان ئەنجام دەدا.

پێغەمبەرمانﷺ بە هاتنی، ئازاردانی ئاژەڵان و بگرە قسەی ناشرین و نەفرەت لێكردنیانی قەدەغە كرد.

زۆرترین ئەسپ و وشتری خۆشدەویست.

فەرمانی كردبوو تاكو زۆر بەباشی ئاگاداری بەخێوكردن و پارێزگاریان بن.

ڕۆژێك وشترێكی بەستەزمانی چاوپێكەوت، بارێكی پتر لە توانای خۆی لێنرابوو. ئاژەڵی هەژار هێندە بارەكەی قورس بوو نەیدەتوانی لەجێگەی خۆی بەرزببێتەوە.

پێغەمبەرﷺ بەم جۆرە لەگەڵ خاوەنەكەیدا دوا:

"خودا فەرمانتان پێ دەكات بەوەی زۆر باشتر ئاگاتان لەم بەستەزمانانە بێت. بە ئەندازەی هێزی خۆیان باریان لێ بنێن!".

مەڕو بزن لەو ئاژەڵانە بوون پێغەمبەری نازدارﷺ چاودێری دەكردن. ئەوانی وەك بەرەكەت تەماشا دەكرد، بە "ئاژەڵانی بەهەشت" نازەندی دەكردن.

من وەك شەیدایەكی "پشیلە" هەمیشە دەمویست بزانم پێغەمبەری نازدارﷺ سەبارەت بە پشیلە چی دەڵێت؟

تومەس پێغەمبەریشﷺ پشیلەی خۆشویستووە!

ئای گەر بزانیت چەند دڵخۆش بووم بە بیستنی ئەمە!

ڕۆژێكیان دەیویست دەستنوێژ بشوات، پشیلەیەكی خڕپن و جوانكیلە هات و دەستی كرد بە ئاو خواردنەوە لە ئاوی دەستنوێژەكەی. پێغەمبەری میهرەبان چاوەڕێی كرد تاكو پشیلەكە تێرئاو بوو، نەیترساند و پاشان دەستنوێژەكەی گرت.

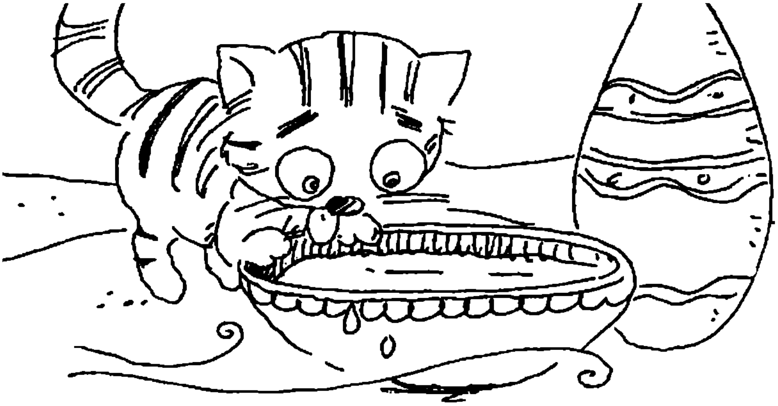

ئەوانەی لەوێ بوون پرسیان:

"ئەی پێغەمبەری خودا، ئایا ئاوەکە پیس نەبووە؟".

پێغەمبەر لە وەڵامدا:

"نەخێر! پشیلە لە ئەهلی ماڵە، یەکێکە لە ئەندامانی خێزان. هیچ شتێ: پیس ناکات!".

جارێکیان پێغەمبەری ئازیز چیرۆکی ئەو ئافرەتەی بۆ هاوەڵانی دەگێڕایەوە کە نان و ئاوی بە پشیلەکەی نەداوە تاکو لە برسا مردووە، لەبەر ئەو کارەی ئافرەتەکە تووشی سزای دۆزەخ هاتووە.

جارێکی دیکەش چیرۆکی لێخۆش بوون لە هەموو تاوانەکانی پیاوێك کە لە ڕۆژێکی ئێجگار گەرم و وشکدا تاکێ پێڵاوی خۆی دادەکەنێت و ئاو بە سەگێکی تینوو دەدات...

ڕۆژێکیان لەگەڵ یەکێك لە هاوڕێ چکۆلەکانی کە (ئوسامە) بوو بەم شێوەیە دووا:

"ئەی ئوسامە وریابە دەربارەی ئاژەڵان، ئەگینا لە ڕۆژی دواییدا سکاڵات لێ دەکرێت!".

لە وەڵامی پرسیاری کۆمەڵێك کە "گوایا لە بەرامبەر ئەو چاکانەی بەرامبەر ئاژەڵان دەیکەین پاداشتمان دەست دەکەوێت؟". فەرمووی:

"بەڵێ، پاداشتی ئەو چاکانە وەردەگرن!".

ڕۆژێك لە ڕۆژان چاوی بە وشترێکی ئێجگار لاواز کەوت. لەپڕ ڕووخساری تێکچوو، بەزەیی بە حاڵی ئاژەڵەکەدا هاتەوەو بە

خاوەنەکەی وت:"سەیری حاڵی ئەو بەستەزمانە بکەو لەخوا بترسە!".

پێغەمبەری ئازیزﷺ سەبارەت بە مافی ئاژەڵان هێندە هەستیار بوو، هەر کە هەڵەیەکی دەبینی خێرا ئاگاداری دەکردنەوە.

جارێك بینی دایکمان حەزرەتی (عائیشە)-کە خۆشەویسترین بوو لای- تۆزێك بە ڕەقی لەگەڵ وشترەکەی هەڵسوکەوت دەکات. بۆیە دەستبەجێ بەم جۆرە ئاگاداری کردەوە:

"ئەوەی بەزەیی نەیەتەوە بەوانی تردا، بەزەیی نابینێت!".

سەرورەمانﷺ باڵندەکان، بەتایبەتیش کۆترەکانی زۆر خۆشدەویست. چێژی دەبینی لە باڵەفرِی باڵندەکان. ئامۆژگاری ئەوانەی دەکرد یەك تاك کۆتریان هەبوو بە پەیداکردنی هاودەم و جووت بۆی.

چەند نموونەیەکم دەربارەی خۆشەویستی پێغەمبەرمانﷺ بۆ ئاژەڵان بۆ باس کردی. ئێستاش دەمەوێت کۆتا نموونەت بۆ بگێڕمەوە:

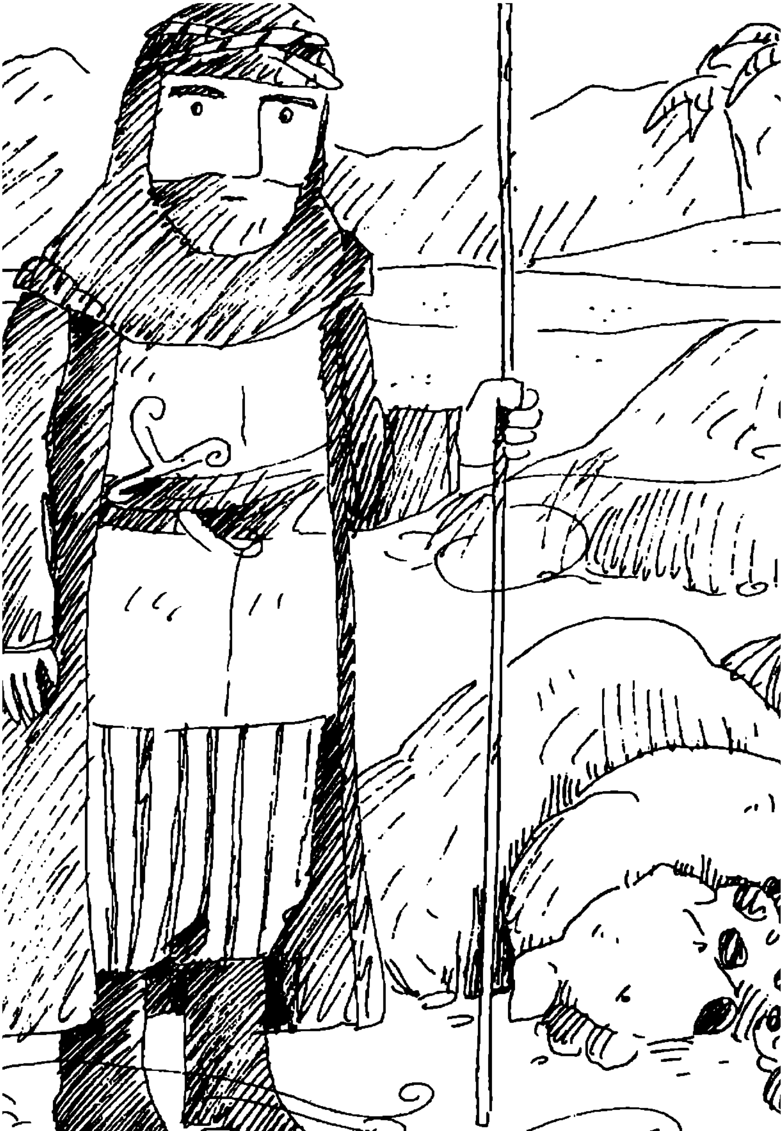

ژمارەیەك لە سوپای ئیسلام بەڕێ کەوتبوون بۆ ڕزگارکردنی شاری مەککە نزیکەی دە هەزار کەس بوو. لەپێش هەمووشیانەوە سەروەرمان پێشڕەوی دەکرد.

لەپڕ لەسەر ڕێگەکەیان سەگێکیان بینی شیری دەدا بە بێچوەکانی، سەگە دایکانەکە بەم دواییانە بێچووی بوو بوو.

پێغەمبەری ئازیزمان دەستبەجێ پاسەوانێکی بۆ دانان. ئەو پاسەوانە تاکو هەموو سوپاکە دێت و تێدەپەڕێت لەوێدا ڕاوەستا. بەم شێوەیەش دایك و بێچووەکانی نەکەوتنە ژێر پێی ئەسپی سوپاکەوەو ژیانیان پارێزراو بوو.

ئەو سوپایەی کە هیچ هۆکارێك نەیدەتوانی بیانگێڕێتەوە، یەك دوو بێچووە سەگ تاکو دڵیان دانەخورپێت، بوونە هۆی ڕێ گۆڕینی ئەو سوپایە.

جیهان لەو کاتەوەی دروست بووە، هەڵسوکەوتێکی هێندە هەستیاری بەرامبەر ئاژەڵان بەخۆیەوە نەدیبوو. لەدوای ئەو ڕۆژەش هەرگیز نایبینێتەوە...

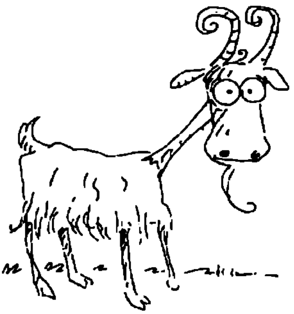

ئایا پێغەمبەرمانﷺ منداڵانی خۆشدەویست؟

پێغەمبەری ئازیزی ئێمە کەسێك بوو کە تەنانەت ئەسرینی چاوی وشترە ماندوەکانی کوچەو کۆڵانەکانی ناو شاری مەدینەی دەسڕیەوە، دەستی دەهێنا بەسەریانداو دڵنەوایی دەکردن. ئایا دەشێت پێغەمبەرێك بەو هەموو میهرەبانییەوە منداڵانی خۆش نەوێت!

لەکۆڵان سەلامی لە منداڵان دەکردو دەستی دەهێنا بەسەریاندا.

منداڵان لە چواردەوری کۆدەبوونەوە، دەستی بۆنخۆشی دڵڕفێنتر لە گوڵەباخی بەیانیان-یان ماچ دەکرد. ئەم هەرگیز جیاوازی منداڵی کچی نەدەکردو هەمان هەڵسوکەوتی لەگەڵ کوڕو کچ دەکرد، ئەمە لەکاتێکدا لەسەردەمی نەفامیدا کچۆڵەکان زیندەبەچاڵ دەکران.

جارێك لەگەڵ منداڵێكی كچدا هاتە مزگەوت، لەكاتێكدا نوێـژی بۆ هاوەڵان كرد كیژۆڵەكە هەر لە كۆشیدا بوو.

جـارێكی دیكـە، زوتـر نوێژەكـەی كۆتـایی پـێ دەهێنێـت لەبەرئەوەی گوێی لە گریانی منداڵێك بوو.

هەمیشە غوڵامە چكۆلەكەی"ئەنەس"ی بە "ئەنـەس گیـان" و "ڕۆڵەكـەم" بـانگ دەكـرد. ئـەوی ئێجگـار خۆشدەویسـت. گـەر بزۆكییەكی بكردایە هەرگیز لێی تـوڕە نـەدەبوو و هەمیشـە لێـی دەبوورا. هەروەها ڕێگەی نەدەدا بەهیچ كەسێك لێی توڕە ببێت.

لەماوەی دە ساڵی ڕەبەقی خزمەتكردنیدا، كەس نەیـدیبوو بـۆ جارێكیش بێـت بـە ئەنـەس بڵێـت:"بۆچـی ئـەو كـارەت نـەكرد" یاخود "بۆچی بەو جۆرەت كردووە؟".

لەگەڵ منداڵاندا شۆخی دەكرد. لەگەڵ ئـەوان گەمـەی دەكـرد، پێشبڕكێی دەكرد، لە ئامێزی دەگرتن و ماچی سەری دەكردن.

هەركات میوەیەكی تـازەی پێشـكەش بكرایـە دەسـتبەجێ بـە چواردەوریدا خولی دەخـواردو لـەدووی منـداڵان دەگـەڕا. چـونكە پێغەمبەری نازدار پێـی بـاش بـوو میـوەی تـازە بـەر لـە هـەموو كەس دەبێت منداڵان نۆشی بكەن.

بـۆ نــەوەكانی —كــە حــەزرەتی حەســەن و حســین بــوون و لەجێگەی جگەری بـوون— سـواری پشـتی موبـارەكی دەكـردن و پیاسەی پێ دەكردن.

فەرمانی كردبوو:"ئەوەی منداڵی هەیە با ببێتە منداڵ بۆی".

لە كۆمەڵێك دەشتەكی —كە بانگەشەیان بۆ ئـەوە دەكـرد هـیچ كاتێك ماچی منداڵانیان نەكردووە— بەم جۆرە قەڵس بـوو:"گـەر خـودا سـۆزو بـەزەیی لەدڵـەكانی ئێـوە دەرهێنابێـت مـن چـی بكەم!".

لەدوا كاتژمێرەكانی كۆچكردنیدا بوو لە مەككەوە بۆ مەدینە.

دانیشــتوانی مەدینــە پۆلیــان بەســتبوو بــۆ بــەخێرهێنانی كۆچكەران. پێغەمبەری ئازیزمان كاتێك بە تـەواوی لەشـار نزیـك

بـووەوە كۆمـەڵێك منـداڵ بـەرەو پـیری غاریـان دەدا، ئـەمیش سەلامی لێ كردن.

منداڵەكانیش لە وەڵامدا هاواریان دەكرد:

"تۆمان خۆشدەوێت، تۆمان خۆشدەوێت!".

لەسەر ڕوومەتی پێغەمبەری نازدارمـان —كـە وەك مـانگ و ڕۆژ دەدرەوشایەوە— خەندەو بزەی خۆی نیشان دەدا، وتی:

"منیش ئێوەم خۆشدەوێت!".

وەك وتمـان، پێغەمبـەرێك فرمێسـكی وشـترەكان بسـڕێتەوەو، دەست بهێنێت بەسەریانداو دڵنەواییان بكات، بێگومان منـدالانی گەلێك خۆشدەوێت.

بێگومان منداڵانیش ئەویان خۆشدەوێت.

ئایا پێغەمبەرمانﷺ شۆخی لەگەڵ هاوەڵانی دەکرد؟

دەزانم بۆچی لەکاتی کردنی ئەم پرسیارەدا هێندە هەست بە شەرمەزاری دەکەیت. تۆ منداڵێکیت هەمیشە حەزدەکەیت شۆخی بۆ هاوڕێکانت بکەیت. وەلێ بەشێك لەو شۆخیانەی دەیانکەیت لەبری پێکەناندنی خەڵك دەیانگرێنێت. ئێستاش پێت خۆشە بزانیت ئایا نێردراوی پەروەردگارﷺ شۆخی بۆ هاوەڵانی دەکرێت؟

سەرەتا دەمەوێت ئەوەت پێ بڵێم کە پەیامبەری مەزنﷺ کەسێکی مڕومۆچ نەبووە.

بــە وتــەی هــاوەڵانی، ئــەو لــەناو هاوەڵانیــدا زۆرتــرین جــار زەردەخەنەی دەکرد. وەلێ هێندە بە ئەسپایی بزەی دەکـرد کـە هەرگیز ددانی پیرۆزی دەرنەدەکەوت.

سەبارەت بـە شـۆخی کـردنیش، بـەڵێ پێغەمبـەرﷺ جـار جـار شۆخی بۆ هاوەڵانی دەکـردو دەبـووە هـۆی پێکەنانـدنی ئـەوان، دڵخۆشکردنیان بە گێڕانەوەی چەند بیرەوەری خۆشی-نـەبڕاوە.
ڕۆژێك یەکێك لە هاوەڵان لێی پرسی:
"ئـەی پێغەمبــەری خــودا ئایــا تــۆش لەگــەڵ ئێمــەدا شــۆخی دەکەیت؟".
پێغەمبەریش ﷺ لە وەڵامدا:
"بەڵێ، وەلێ من هەرگیز قسەیەك ناکەم ڕاست نەبێت!".
بــەم شــێوەیەش ئەنــدازی شــۆخی کردنــی بــۆ هــاوەڵانی و نەوەکانی داهاتوو دانا.
بەڵێ، هـەر بـەو شـێوەی تەنانـەت بێباوەڕەکـانیش بەتـەواوی بڕوایـان بەڕاسـتی وتـەکانی هـەبوو، هـەرگیز وشـەیەك دوور لـە ڕاستی لە شۆخییەکانیدا لە زار نەهاتە دەرەوە.
ئێسـتاش چــەند نموونەیــەك لــە شــۆخی و قســە خۆشــەکانی ئازیزمانت بۆ باس دەکەم. ئەوکات بۆت دەردەکەوێت کە شۆخی

دەبێت چەند دوور لە درۆ، دوور لە فێڵ، بێ خەوش و بێگومان بێ زیان بێت!

ڕۆژێك كابرایەك هاتە لای پێغەمبەرﷺ و داوای ئاژەڵێكی كرد بۆ خۆی.

پێغەمبەری خۆشەویستﷺ وەڵامی دایەوە:

"وەرە با تۆ سواری بێچووە وشترێكی مێ بكەین!".

كابرای هەژار سەری سوڕما، وتی:"ئەی نێردراوی خودا، من چی بكەم لە بێچووە وشتری مێ، خۆ ئەوە بەكاری من نایەت!".

پێغەمبەری نازداریشﷺ بە زەردەخەنەیەكەوە وەڵامی دایەوە:

"ئەی ئایا هەموو وشترەكان بێچووی وشترێكی مێینە نین؟".

ڕۆژێكی دیكە یەكێك لە هاوەڵە ئافرەتەكان هاتە لای پێغەمبەرﷺ چەند پرسیاری هەبوو ئاڕاستەی بكات. لەوانەیشە هاتنەكەی تەنیا بۆ بینینی پێغەمبەری نازدار بووبێت!

پێغەمبەرﷺ پرسیارێكی ئاڕاستە كرد:

"ئایا تۆ خێزانی ئەو پیاوەیت سپیاییەكە لە چاویدایە؟"

ئافرەتەكەش بە سەرسوڕماوی پرسی:

"ئەدی چاوی هەموو كەسێك سپێنەی نیە!".

جارێك ئافرەتێكی پیر هاتەلای پێغەمبەرﷺ وتی:

"ئەی پێغەمبەری خودا دوعام بۆ بکە تاکو بچمە بەهەشتەوە".

پێغەمبەر لە وەڵامدا فەرمووی:

"ئافرەتانی بەتەمەن ناچنە بەهەشتەوە".

پیرەژنی هەژار زۆر سەری سوڕما. نازداری وتە شیرین بەردەوام بوو لە قسەکردن:

"دڵتەنگ مەبە! دڵتەنگ مەبە! مەبەستم ئەوەیە وەك کچێکی گەنج دەچیتە بەهەشتەوە نەوەك بە پیری!".

پێغەمبەرﷺ هەندێ سنوورو ئەندازی شۆخی کردنی بۆ هاوەڵانی دانا. ئەو ئەندازەو سنوورانە تا هەتایە بۆ گەلانی موسوڵمانان هەر دەمێنێتەوە بەکارایی.

یەکێك لەو سنوورانە، درۆ نەکردنە ئەگەرچی لە چوارچێوەی شۆخیشدا بێت. شاردنەوەی شمەکی کەسێکی دیکەو کردنی شۆخی ترسێنەر بەهیچ جۆرێك لای پێغەمبەری ئازیزﷺ پەسەند نەبوو.

تۆ پرسیارت کرد منیش ڕوونم کردەوە. ئێستا ئیدی ئومێدەوارم لەمەودوا خۆت ئاگاداری شۆخیەکانت بیت..

ئایا سوننەتی پێغەمبەرﷺ مانای چیە؟ بۆچی هێندە بۆمان بایەخدارە؟

جاران کە باسی سونەت بۆ منداڵانی گەڕەك دەکرا؛ پێش هەموو شتێك پڵاو گۆشت و ماستاوی ساردیان بەبیردا دەهات، ئەمە لەلایەك لەلایەکی دیکەشەوە سونەتکردنی منداڵان لەلایەن خەتەنەچییەکەی گەڕەکەوە دەهاتەوە پێش چاویان!

سونەتکردن یەکێکە لە سونەتەکان، وەلێ سونەت تەنیا بریتی نیە لە سونەت کردن!

باشە ئەدی سوننەت چیە؟

"سونەتی پێغەمبەرﷺ چ مانایەك دەبەخشێت لای ئێمە؟ بۆچی شوێنکەوتنی سونەت هێندە گرنگی هەیە؟

پێغەمبەرﷺ هەردەم پێغەمبەرە

بەڕێوەبەری قوتابخانەیەك لەناو بینای قوتابخانەکەیدا بەڕێوەبەرە. بەڵام هەر کە چووە دەرەوەی قوتابخانە، بۆ نموونە چووە بازاڕ بۆ کڕینی شمەك و ئیدی لەوێ بەڕێوەبەر نیە. مامەڵەکەشی وەك هەر کەسێکی ئاسایی ناو بازاڕ ئەنجام دەدات نەك وەك بەڕێوەبەرێك.

خۆ کەسیش تامەزرۆی ئەوە نیە بزانێت گوایا بەڕێوەبەرێك بە چ جۆرێك مامەڵەی شمەك بکات".

فەرماندەیەکی سەربازی کاتێك لەسەر ئەرکی خۆیەتی و لەگەڵ سوپاکەیدایە فەرماندەیە. لەماڵەوە فەرماندە نیە. کاتێك خەوی دێت و بەرەو جێگای نوستنەکەی دەچێت، وەك هەر کەسێکی ئاسایی-بۆ نموونە وەستایەکی نانەوا- ڕادەکێشێت و دەنوێت.

کەسیش هەوڵ نادات بزانێ گوایا "فەرماندەیەکی سوپا چۆن دەخەوێت؟".

وەلێ نێردراوێکی خودا، هەموو ساتێکی ژیانی هەر نێردراوو پێغەمبەرە نەك تەنیا لەکاتی هاتنی نیگا بۆی و بانگهێشتی

خەڵکی بۆ دینی خوداو وازهێنانیان لە بت پەرستی، بەڵکو لەکاتی کڕین و فرۆشدا هەر پێغەمبەر بوو، لەکاتی نوستندا بەهەمان شێوە..

له سەروبەندی جەنگدا، لەسەر سفرەی نان خواردندا، لەکاتی ئاو خواردنەوەدا، لەکاتی پەرستشدا، لەوتارداندا، لە پێکەنیندا، لەکاتی گوزەریدا، لە گفتوگۆکردنی لەگەڵ خێزانیدا لەماڵەوە، لەکاتی نزاکردنیدا، لە نوێژکردنیدا، لە ڕۆژوو گرتندا پێغەمبەر هەر پێغەمبەرە.

بۆیە پێغەمبەرمانﷺ هەر کارێکی ئەنجام دابێت وەك پێغەمبەرێك ئەنجامیداوە. هەموو ساتێکی ژیانی بەو جۆرەی شیاوە لەگەڵ پێغەمبەرێکدا چاوەڕێی لێ دەکرێت، بەسەر دەبرد. ژیانی ئەو دووره لە هەر هەڵەو خەوشێك. چونکه پەروەردگاری زانا خۆی فێری دەکرد چ کارێك و چۆن ئەنجامی بدات. هەرچۆنێك خودا ویستبێتی، پێغەمبەرﷺ هەر بەو جۆره ژیاوە. ژیانی ئەو خۆشەویسترین جۆری ژیان بوو لای خوای گەورە.

سونەت بریتییه لە هەموو ئەو شتانەی پەیوەندیان بە ژیانی بێ کەم و کوڕی پێغەمبەری ئازیزمانەوەﷺ هەیەو مرۆڤ پێویستە بیانکاتە سەرمەشقی ژیانی خۆی، هەڵسوکەوت، ئامۆژگاری، کارێك بۆ جارێك یاخود بەبێ ناوبڕ هەمیشە ئەنجامی دابێت...

چۆنێتی ژیانی ئەو دەبێتە ستایلی ژیانی ئێمە. بۆ ئەو کەسانەی بە شێوازێك بژین جێگەی ڕەزامەندی پەروەردگار بێت، سونەت بریتییە لە ڕێگەیەکی قەدبڕو ڕووناك و ڕاست. ئەگەر ئێمە بەشێوازێك لەگەڵ سونەتی پێغەمبەرداﷺ بگونجێت بژین ئەوکات ژیانی ئێمەش لە ژیانی ئەو دەچێت.

تۆ کاتێك کەسێکت خۆشدەوێت، ئیدی هەر کەسێکی دیکەش لەو بچێت هەر خۆشتدەوێت. خودای گەورەش لەبەرئەوەی پێغەمبەریﷺ خۆشدەوێت-لەبەر خاتری خۆشەویستی ئەو-هەرکەسێکیش ژیانی لە ژیانی ئەو پێغەمبەرەﷺ بچێت یاخود هەوڵ بدات وەك ئەو بژی، خۆشی دەوێت هەر لەبەرئەمەیە سونەتی پێغەمبەری خودا هێندە گرنگ و بایەخدارە.

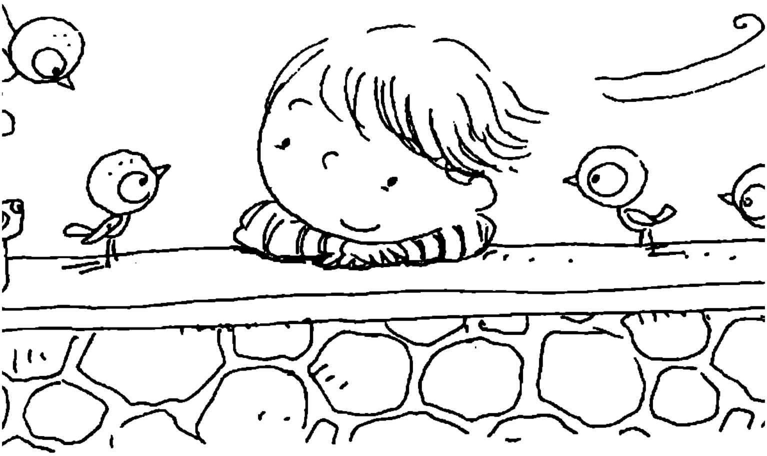

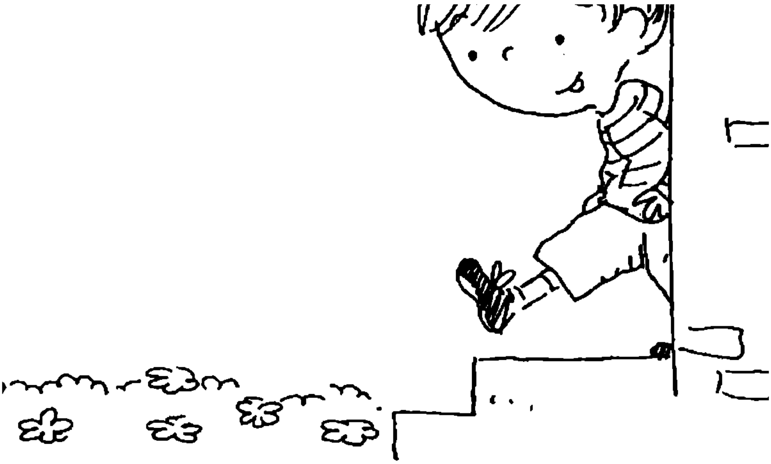

کارگەی پاداشت

شوێنکەوتنی سونەتی پێغەمبەری ئازیزﷺ ، گەلێك کاری ئاسایی ڕۆژانە دەیانکەیت یاخود پێویستە بیانکەیت، دەگۆڕێتە سەر شێوەی کارگەیەکی پاداشت.

بۆ نموونە کاتێك لەماڵ دێیتە دەرەوە، لەبەرئەوەی پێغەمبەری خودا لەکاتی هاتنەدەرەوەی لەماڵ بە قاچی ڕاست هاتووەتە دەرەوە، بەقاچی ڕاست بێیتە دەرەوە ئەوا سونەتێك ئەنجام دەدەیت و دەبیتە خاوەنی پاداشتی سونەتێك.

ئەگەر سەرەتا تاکی ڕاستی پێڵاوەکانت لەپێ بکەیت ئەوا سونەتێك ئەنجام دەدەیت و دەبیتە وەرگری پاداشتی سونەتێك.

گەر پێت خۆشە هەندێ ڕێگەی ئاسانی بەدەستهێنانی پاداشتی سونەتت پێ بڵێم:

* بزەکردن بەڕووی هاوڕێکانت.

* کاتێک چوویتە سەر جێگە لەسەر لای ڕاست ڕابکشێ (پاشان کە خەوت لێ کەوت کێشە نیە بە هەر لایەکدا بکەویت لەکاتی خەوەکەتدا).

* لابردنی بەردێك لەسەر ڕێگە یاخود هەر شتێکی دیکە بچێت بە قاچی خەڵکیدا.

* ڕووەك ناشتن.

* نان خواردن بەدەستی ڕاست (ئەگەر ڕێگرییەك نەبێت).

* دەست شتن پێش نان خواردن و پاش نان خواردن.

* دەم و ددان شوشتن و پاك ڕاگرتنی هەمیشە.

ئەمە ئەوانەن ئێستا لەبیرمن. بێگومان لەو پەرتووکانەی دەربارەی سونەت یاخود ژیانی ئازیزمان نووسراون دەتوانیت گەلێك سونەتی دیکە فێرببیت.

هەرکام لەوانە ئەنجام بدەیت ئەوا تۆ گوێڕایەڵی پێغەمبەرت کردووەو وەك و ئەوت کردووە. ئەوەی گوێڕایەڵی پێغەمبەرﷺ بکات ئەوا گوێڕایەڵی خودای کردووە.

سوننەت ژیان جوان دەكات

ئایا شوێنكەوتنی سونەتەكانی پێغەمبەرمانﷺ تەنیا دەبێتە هۆی بەدەستهێنانی پاداشت؟ هەرچەندە هەر ئەوەندەش بەسە، بەڵكو ئێمە هەر لەم دونیاش پاداشتی هەوڵدانمان بۆ شوێن پێ هەڵگرتنی ژیانی سەروەرمان وەردەگرین.

سونەت ژیانی هەموومان جوان و قەشەنگ دەكات..

ئەگەر هەوڵمان بدایە ژیانمان بچوێنین بە ژیانی سەروەرمانﷺ، ئەگەر بەپێی پێویست تەقەلامان بدایە لەپێناوی خستنەڕووی سونەتەكانی پێغەمبەرﷺ كە یەك لەیەك بەپێزترن، ئەوا ئێستا زۆربەی ئەو كێشانەی لەنێوانماندا هەن هەرگیز ڕوویان نەدەدا.

پتر ڕێزمان لە گەورەكانمان دەگرت و بچووكەكانمان زیاتر خۆشدەویست. ئەوكات ئیدی دایك و باوكی بەساڵاچووی هەژار كە هەمیشە چاولەڕێی ڕۆڵەكانیان بەدڵی ڕەنجاویانەوە لە خەلۆەتگەكانی پیریدا چاوەڕێی مەرگیان نەدەكرد.

دراوسێكان یەكتریان خۆشدەویست و هەموو كەسێك لە هاوسێكەی دڵنیا دەبوو. ئەوكات هیچ خانەوادەیەك خەو نەدەچووە چاوی گەر دراوسێكەی برسی بوایە.

پردی چاکەو یارمەتی لەنێوان هەژارو داراکاندا دروست دەبوو.

کرێی کرێکاران بەر لە وشک بوونەوەی عارەقی نێوچاوانیان دەدرا.

هەرگیز لە کوچەو کۆڵانەکاندا کەسانی بێلانەو قژو ریش درێژی هەژار نەدەبینرا.

ئەمانەو چەندینی دیکە لە جوانیەکانی ژیان و سونەتە قەشەنگەکانی ئەو زاتەﷺ وەك تیشکی ڕۆژ لە ژیانی هەریەکێکماندا شەوقی دەدایەوە.

لەکۆتاییدا نموونەیەکت بۆ دێنمەوە کە خۆت بە هەموو بڕوایەکتەوە دانی پێدا بنێیت و بڵێیت:"بەخودا وا دەبوو!".

ئەگەر بێت و بە تەواوی لە بابەت و پاك و خاوێنی دەم و داناندا سونەتی پێغەمبەرمانﷺ بەجێ بهێڵین، ئەوا ئێستا نەماندەتوانی ئامارژە بۆ کەسێك بکەین کە ددانی کلۆر ببێت یاخود ڕزابێت!

تۆ دەڵێی چی؟ بەڕای تۆش وانیە؟

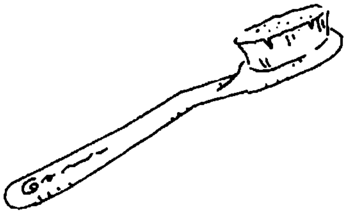

ئایا پێغەمبەرمانﷺ لەم سەردەمەدا لە ژیاندا بوایە ددانەکانی بە سیواك پاك دەکردەوە یاخود فلچەی ددانی بەکاردەهێنا؟

بە پێویستی دەزانم یەك دوو خاڵت وەبیر بهێنمەوە لە چوارچێوەی وەڵامی ئەم پرسیارەتدا، کە ئەم بەیانییە لەکاتی ددان شتندا هاتووەتە بیرت.

لەپرسیارەکەدا دەڵێیت: "ئەگەر پێغەمبەرمانﷺ لەم سەردەمەدا بژیایە..." بەڵام پێغەمبەر ئەمڕۆ لەژیاندا نیە. ئەو ئیدی لەنێوانماندا نیە.

هەرچەند بیری ئەو بکەین، هەرچەند پێویستمان بە بوونی ئەو هەبێت لەنێوانماندا، هەرچەند تامەزرۆی بینینی ئەوو دانیشتن لە خزمەتی ئەودا ببین، هەرچەند تاسەی ئەوەمان کردبێت بەدەستە بۆنخۆشە گوڵ ئاساکانی –بە وێنەی منداڵانی

مەدینـە- دەسـتبهێنێت بەسـەرماندا و بـە زەردەخەنـە مـانگ ئاسـایەکانی شـەوگارمان ڕوون بکاتـەوە، وەلێ پێغەمبـەری ئازیزمان و سەرداری گەردوون چیتر لەنێوانماندا ناژی.

هـەر بۆیـە پرسـیارێك کـە بـە دەسـتەواژەی "ئەگـەر پێغەمبەرمانﷺ لـەم سـەردەمەدا لـە ژیانـدا بوایـە" دەست پـێ دەکات وەڵامەکەشی پێویستە بەمە دەست پێ بکات: "بەڵام خۆ ئەمڕۆ پێغەمبەرمانﷺ لەنێوانماندا ناژی".

چونکە گەر پێغەمبەرمانﷺ لەم سـەردەمەدا لەژیانـدا بووایـە، ئەوا دونیا وەهای بەسەر نەدەهات.

دونیایـەکی زۆر جیـاواز و بێگومـان ژیـانێکی گـەلێ قەشـەنگ بوونی دەبوو..

ئەم سەردەمە دەبووە (سەردەمی خۆشگوزەرانی) هەروەها لە دونیایـەکی وەهـادا تـۆ بەسروشـتی نەتـدەتوانی ئـەم پرسـیارە بکەیت. چونکە وەڵامەکەیت دەزانی.

ئـەوکات وەك هاوەڵـە بـەڕێزەکان-ئـەو هاوەڵانـەی کاتێـك سەرگوزەشتەی ژیانیان دەخوێنینـەوە ئیرەییـان پـێ دەبـەین و دەخـوازین ئێمـەش یـەکێك بووینایـە لەوانـە و لـەوێ بووینایـە- شێوازی ژیانی ئەومان دەبینی و دەمانزانی چی و چلۆن ئـەنجام دەدات. هەروەها هەوڵمان دەدا وەك ئەو بژین.

دەمەوێت ئەوەت وەبیر بهێنمەوە کە:

هەمیشە بچووکەکان دەچنە لای گەورەکان. هیچ کات گەورە ناچێتە لای بچووکەکان. هەروەها بانگکردنی گەورەکان لەلایەن بچووکەکانەوە بۆ لای خۆیان کارێکی گونجاو نیە.

کەواتە کاری دروست ئەوەیە کە لەبری هەوڵدان بۆ هێنانەوەی پێغەمبەرمانﷺ بۆ ئەم دەورە، گێڕانەوەی خودی خۆمانە بۆ (سەردەمی خۆشگوزەرانی) ئەگەر چی بە خەیاڵیش بێت تاکو ببینین و بزانین سەروەرمان چۆن گوزەرانی کردووە ئەمەش لەڕێگەی خوێندنەوەی پەرتووکی ژیانی ئەو و فەرموودە پیرۆزەکانی بە کورتی، ڕاستترە لەبری ئەوەی بڵێین"ئەگەر پێغەمبەرمان ئەمڕۆ بژیایە ئەو کارەی چۆن ئەنجام دەدا" بپرسین:"ئایا پێغەمبەرﷺ بە چ شێوەیەك ئەم کارەی ئەنجام داوە؟".

من ناتوانم بەناوی ئەوەوە قسە بکەم و وەڵام بدەمەوە:"ئەگەر پێغەمبەرﷺ ئەمڕۆ بژیایە ئەوا ئەم کارەی بە فڵانە جۆر ئەنجام دەدا!".

هەروەها ئەم جۆرە پرسیارانە کۆتاییان نایەت. وەڵامی یەکێکیان دەدەینەوە لەپڕ پرسیارێکی دیکە سەردەردێنێت.

"باشه ئەدی دەچوو بۆ سەیری تۆپ تۆپێن؟ دەبووە هاندەری تیپێك؟ ئەگەر دەبووە هاندەر، كام تیپەی هەڵدەبژارد؟...."

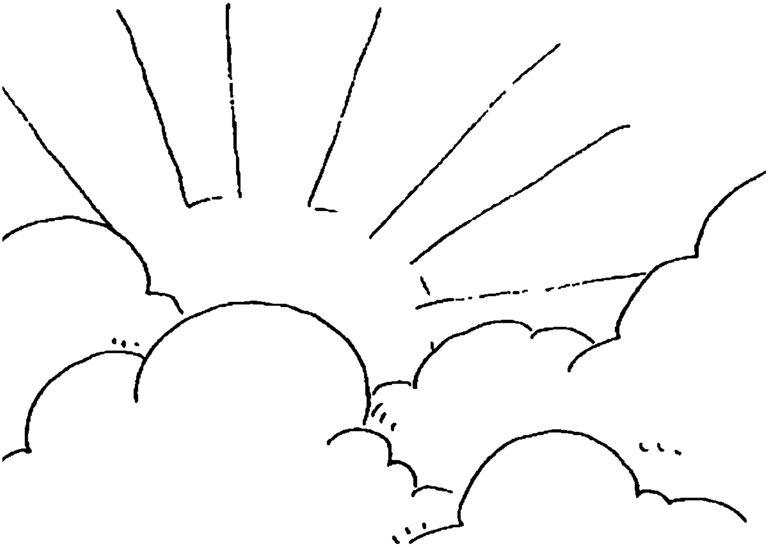

وەك كەمێك بەر لەئێستا ئاماژەم پێكرد ئەوەی لەسەر ئێمە پێویستە فێربوونی چۆنێتی ژیان و هەڵسوكەوتی پێغەمبەری ئازیزمانە ﷺ.

پێغەمبەر ﷺ هەڵسوكەوتی لەگەڵ هاوەڵانیدا چۆن بووە؟ لەماڵەوە بە چییەوە سەقاڵ دەبوو؟ نێوانی لەگەڵ منداڵاندا

چۆن بـوو؟ چـۆن دەیخـواردو دەیخـواردەوە؟ چـۆن نوێـژەکانی دەکـرد؟ لـەکاتی گفتوگـۆ، پێکـەنین، ڕۆیشـتن، شـۆخی کـردن، نوستن دا،... حسابی بۆ چی دەکرد؟

بەڵێ، پێویستە ئەمانە بزانین و تیشکێك وەربگرین لـەو خـۆرە مەزنەی ژیانی ناوازەی سەروەرمان کە هـەموو سـەردەمەکان لـە تاریکی ڕزگار دەکات.

ئەدی باشە من فلّچەی ددان بەکاربهێنم یاخود سیواك؟

چەند هەفتە پێشتر لەگەڵ هاوڕێکانمدا لێرەو لەوێ باس و خواسمان دەکرد. قسە هات و چوو، بابەتەکە گەیشتە سەر بابەتی تەندروستی دەم و ددان. هەموو دەمانزانی پێغەمبەری خوداﷺ لە بابەتی پاك و خاوێنی دەم و دداندا چەندە هەستیار بووە و چۆن ئامۆژگاری موسوڵمانانیشی کردووە بۆ خاوێن ڕاگرتنی. وەلێ کێشەیەك لە ئارادا بوو:

پێغەمبەرﷺ ددانەکانی بە سیواك پاك دەکردەوە. لەو سەردەمەدا ماجونی ددان و فلّچە نەبوون. بەڵام ئەمڕۆ هەیە، بگرە دەزووی ددان پاککەرەوە، فلّچەی کارەبایی و ئامێری شتنی دەم و ددان بوونیان هەیە. شان بەشانی ئەمانەش بێگومان سیواك هەیە.

باشە ئەدی ئێمە -کە هەوڵ دەدەین ڕێچکەی پێغەمبەری نازدارﷺ بگرین و گەرچی کەمیش بێت وەك ئەو بژین- چلۆن ددانەکانمان پاك بکەینەوە؟

به فلّچەی ددان و هاوشێوەکانی یاخود بە سیواك؟

یەك لە هاوڕێکانم وتی:

"بێگومـان دەبێـت فلّچـەی ددان بـەکاربهێنین چـونکە کـاتی سیواك بەسەرچووە!"

یەکێکی دیکە:

"نـەخێر هـەرگیز! لەبەرئـەوەی پێغەمبـەرمانﷺ سـیواکی بەکارهێناوە ئێمەش دەبێت سیواك بەکاربهێنین!".

یەکێکی دی ئەگەریش لەبەر خاتری هێورکردنەوەی گفتوگۆکـە بووبێت وتی:

"باشتر وایە ئێمە ماجونێك بەکاربهێنین کـە مـاددەی سـیواکی تێدابێت".

بەو جۆرە پێـی وابـووە چارەسـەرێکی گونجـاوی مامناوەنـدی دۆزیوەتەوە.

بەرامبەر ئەمە هەموو پێکڕا دەستمان کردە پێکەنین! چـونکە هەموو ڕیکلامێ، ئەو ماجونەمان هاتەوەبیر کە سیواکی تێدایـە و ساڵی پار لە تەلەفزیۆن پەخشکرابوو.

تۆش ئەو ڕیکلامەت وەبیر دێت؟

هەرکەسێك سەردانی خزمێك یاخود ناسراوێکی کردبێت کـە لـە (حەج) یاخود (عـومرە) هاتبێتـەوە زۆربـاش دەزانێـت دەرختـی (سیواك) درەختێکە لە وڵاتـی خۆمـان ناڕوێـت. وانیـە؟ تـۆ تـاکو ئێستا بینیوتە لەباخچەی ماڵێکدا درەختی(سیواك) ڕووابێت؟

بۆیە هەندێك ڕیكلام دەكرێت لەسەر كەناڵەكان هەڵەی تێدایەو وا دەردەكەوێت بینەر بە گەمژە بزانن. وەلێ قسەیەك هەیە دەڵێت:"خراپترین گەمژەیی ئەوەیە خەڵكی بە گەمژە بزانیت!".

ئەگەر من دەرهێنەری ئەو ڕیكلامە بوومایە ئەوا بەم جۆرە دەبوو. پیرەمێردەكە ئامۆژگاری كوڕەزاكەی دەكات و دەڵێت:

"بڕوانە ڕۆڵەكەم، ئەمە ناوی (سیواك)ە. پێغەمبەری ئازیزمانﷺ بۆ خاوێن كردنەوەی دەم و ددان زۆر گرنگی پێدەدا. وە فەرمانیشی بە ئێمە كردووە تاكو دەم و ددانمان پاكژبكەینەوە. بەڵێ پێغەمبەرمانﷺ ددانەكانی بەم سیواكە پاك دەكردەوە..".

دەزانم! دەزانم! دەزانم!

دەزانم هێشتا وەڵامی تەواوی پرسیارەكەتم نەداوەتەوە!

دەزانم حەزدەكەیت بزانیت بیروبۆچوونی من چی بوو لەمیانەی ئەو گفتوگۆیەی نێوان هاوڕێكانمدا.

هیچ شتێكم نەوت!

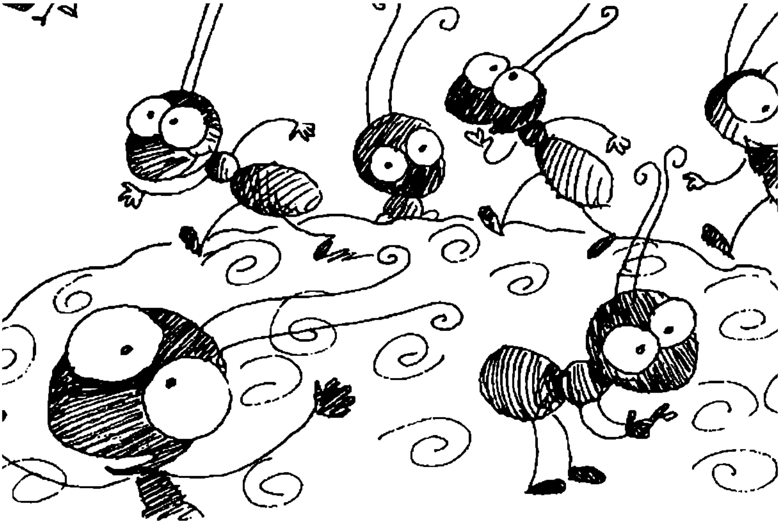

دەتوت لەناو مێشکمدا دەرچەی دەفرێکی پڕ لە مێروولە لادراوە. و هەموو مێروولەکانی ناو دەفرەکە خەریکە بڵاودەبنەوە بەملاولای مێشکمدا.

پێویست بوو وەڵامێك بۆ پرسیارەکە بدۆزمەوەو مێروولەکانیش بگەڕێنمەوە بۆ جێگەی خۆیان. ئەگەرنا مێشکم گەلێك ئازاری دەچەشت.

دەبووایە من چیم بکردایە؟ ددانەکانم بەسیواك یاخود بە فڵچە پاکژبکردایەتەوە؟ ئەنجامدانی کامیان شوێنەکەوتنی سونەتی پێغەمبەر بوو؟

ئەو شەوە پرسیارێکم ئاڕاستەی خۆم کردەوە:

"ئایا بۆچی پێغەمبەرﷺ سیواکی بەکاردەهێنا؟".

وەڵامەکەی ئاسان بوو:

"بێگومان بۆ پاککردنەوەی ددانەکانی!".

دواتر پەڕەیەك کاغەزم هێنا و لەناویدا بازنەیەکی گەورەم کێشا. لەناوەڕاستیدا بە گەورەیی نووسیم"سونەتی ددان پاك کردنەوە".

بەڵێ، گرنگیدان بە خاوێن کردنەوەی دەم و ددان کارێك بوو پێغەمبەرﷺ هەرگیز فەرامۆشی نەکردووە سونەتێکی هەمیشەیی بووە لای. زوو زوو هاوەڵانیشی ئاگادار دەکردەوە، داوای لە گەلەکەی دەکرد هەمیشە بە تەنگ خاوێنی ددانیانەوە بن.

ئەگەر من بە سیواك، دەزووی ددان، فلّچەی ددان یاخود هەر کەرەستەیەکی دیکە لە داهاتوودا دروست بکرێت ددانەکانم پاك بکەمەوە، لەکاتی پاککردنەوەدا بیرم بێت و بزانم کە ددان پاککردنەوە سونەتێکی پێغەمبەرە ئەوا دەچمە بازنەی جێبەجێکارانی "سونەتی ددان شتن"ەوەو دەبوومە ئەنجامدەری سونەتێکی سەروەرمان کە ژیانێکی تەندروست بۆ مرۆڤ فەراهەم دەکات. إن شاء الله خودای گەورەش لەبەر ئەنجامدانی سونەتێکی پاداشتم دەداتەوە.

زۆرباشــە، بــە پاککردنــەوەی ددانــەکانم دەبوومــە خــاوەنی پاداشــتی ســونەتێك چــونکە پێغەمبــەر ﷺ ددانــەکانی پــاك دەکردەوە.

ئــەدی باشــە، ئەگــەر ئــەم کــارەم بــە ســیواك ئــەنجام بدایــە چ دەبوو؟

لەناو ئەو بازنەیەی کێشابووم بازنەیــەکی دیکــەم کێشــاو نــاوم لێنا"سونەتی خاوێن کردنەوەی ددان بە سیواك".

ئەگەر من بە سیواك ددانەکانم پــاککردەوە ئــەوا لــەناو بازنــەی (ئەنجامدەرانی ســونەتی ددان شــتن)دە دەچــوومە چوارچــێوەی بازنەیــەکی زۆر تایبــەتتر کــە بازنــەی ئەنجامــدەرانی (ســونەتی خاوێن کردنەوەی ددان بە سیواك).

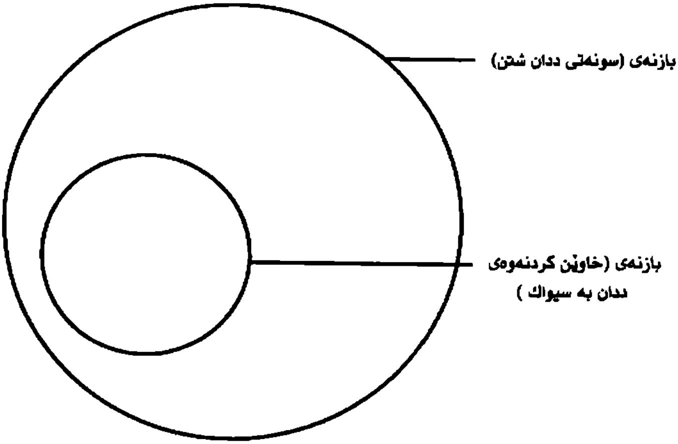

بازنـــەی (ســـونەتی خـــاوێن کردنـــەوەی ددان بـــە ســـیواك) جێگەیەکی تایبەتی هەبوو لەناو بازنەی (سونەتی ددان شـتن)دا. ئەوانەی دەکەونە نـاو ئـەم بازنەیـەوە-لەبەرئـەوەی بـە سـیواك ددان خـاوێن دەکەنـەوە- شـیاو هەڵسـوکەوت دەکـەن بـەپێی سونەتی پێغەمبەرﷺ.

ئەو شەوە بڕیارمدا! وەك چەند سـاڵی پێشـوو بـەردەوام دەبم لـە ددان شـتن بـەیانیان و ئێـواران بـە فڵچـەو مـاجون. چـونکە پاککردنەوەی ددانم بەم جۆرە ئاسانتر بوو بۆ مـن. پێغەمبـەری نـازدارﷺ لـە هەڵبـژاردنی یـەکێك لـە کـۆی دوو هەڵبژاردنـدا- بەمـەرجێك تووشـی گونـاه نـەبێت- ئاسـانەکەیانی هەڵدەبژارد،

بەڵام بڕیارمدا لەماوەی کورتدا سیواکێکی تازەی ڕێك و پێك دەست بخەم، چونکە پێغەمبەرﷺ ددانەکانی بە سیواك خاوێن دەکردەوە. ئەمە سونەتی ئەو بوو. گەلێك ئامۆژگاری گەلەکەشی کردووە بۆ بەکارهێنانی سیواك. چەندین فەرموودەش سەبارەت بەوە هەیە.

دەربارەی سیواك

لەڕۆژانی داهاتوودا ئیدی سەبارەت بە سیواك زیاتر تامەزرۆ دەبووم بەگوێرەی ئەوەی پێغەمبەری زانا سیواکی هەڵبژاردبوو بۆ خاوێن کردنەوەی ددان، دەبێت گەلێك حیکمەتی تێدابێت.

دەرئەنجامی بەدواداچونێك لە ئینتەرنێت و پەرتووکەکانی کتێبخانەکە گەلێك زانیاری سەرسوڕهێنەرم دەست کەوت.

سیواك ڕووەکێك بوو لە چەندین سەدە پێش ئێستاوە لەلایەن مرۆڤەوە بەکارهێنراوە بۆ خاوێن کردنەوەی دەم و ددان، لە لقی درەختی (ئەراك)ەوە، دەستەبەر دەکرێت. لەناوچە گەرمەکاندا–هەر لە ڕۆژهەڵاتی ئەفریقاوە تا هیندستان– ئەم ڕووەکە دەڕوێت.

لە ڕۆژگاری ئەمڕۆشماندا دەرئەنجامی ئەو لێکۆڵینەوانەی ئەنجام دراون، دەرکەوتووە سیواك هێندە بەسوودە بۆ مرۆڤ بە ئەندازەیەك کە هیچ فڵچەو مەعجونێك تاکو ئێستا هێندە بەسوود نەبووە.

سیواك تەنیا ددان پاکژ ناکاتەوە، بەڵکو پوکی ددانیش بەهێز دەکات. لەبەرئەوەی بۆنی سیواك دەبێتە هۆی زیادبوونی

دەردانی شلەمادەی (لیك) لەناو دەمدا، ڕێگە لە وشك بوونەوەی پوك دەگرێت. ئەمە سەرەڕای ئەوەی بكوژی میكرۆبی زیانبەخشە.

ڕیشاڵەكانی بە وێنەی پارچە پاقلاوە لە كریستاڵی ڕووەكی پێكهاتووە، ئەمە وای لێكردووە كە ئەگەر بەراورد بكرێت لەگەڵ فلّچەدا لەبارەی توانای پاككردنەوەوە، ئەوا سیواك چەندین جار توانای بەرزترو وردترە.

ئەم ڕیشاڵانە هەروەك چۆن بەباشی ڕووكاری ددانەكان پاك دەكەنەوە، لەهەمان كاتدا خۆیان دەخزێننە نێوان ددانەكانەوەو ڕۆڵی پەتی ددانیش دەبینن. ئەو بەشەی سەری سیواك بەكاردەهێنرێت پێویستە هەفتەی جارێك ببڕدرێت و نوكی تازەی بۆ دروست بكرێت.بەم جۆرەش وەك ئەوە وایە هەموو هەفتەیەك فلّچەیەكی نوێ بەكاربهێنیت! ئەوە سەرەڕای ئەوەی هیچ پارەیەكی زیادە لەگیرفانت دەرناچێت، ئەمە لەگەڵ ئەوەی خەرجی مەعجونی ددانیشت نابێت!

لەگەڵ هەموو ئەمانەدا سیواك وەك فلّچەو ماجون نیە لەكارگەكاندا لە چەندین ماددەی كیمیایی دروست بكرێت. ڕووەكێكە لە ڕووەكە بەدیهێنراوەكانی خودای بالادەست. سروشتییە، بێ خەوشەو چواردەوریش پیس ناكات...خۆ تەنیا

ئەمەش بێت بەسە بۆ ئەوەی سیواك هەڵبژێرین بەسەر فلْچەی دداندا! لە جیهانێکی وەهادا کە ماوەی (٥٠) ساڵی ڕابردوو، مرۆڤەکانی سەرقاڵ کردووە بە توێژینەوە سەبارەت بە تەندروستی دەم و ددان و هەوڵی دروستکردنی کەرەستەی باشترو پێشکەوتووتر، پێغەمبەرە گوڵەکەی من پێش زیاتر لە (١٤٠٠) ساڵ فەرمانی کردووە بە مرۆڤ ددانەکانیان بە سیواك پاکژ بکەنەوە. بگرە فەرمانەکەشی چەند جار دووپات کردووەتەوە. "ئامۆژگاریم بۆ ئێوە سەبارەت بە سیواك کردن زۆر دووبارە کردووەتەوە. سیواك بەکاربهێنن. چونکە سیواك کەرەستەیەکە دەمتان پاکژ دەکاتەوە و خوداشتان لێ ڕازی دەکات". دواجارە پاش چەندین سەدەو لە سەردەمی زانست و تەکنەلۆژیادا کە چەندین مانگی دەستکرد بەدەوری هەسارەکانداو لە بۆشایی ئاسماندا دەخولێنەوە لە گرنگی تەندروستی دەم و ددان تێگەیشتن. وەلێ هەرگیز نەیانتوانیوە فلْچەیەکی سروشتی و تەندروست لەگەڵ ئەوەشدا فلْچەیەك پێویستی بە ماجون نەبێت دروست بکەن.